

บทที่ 3

ผีตองเหลืองในหมู่บ้านบ่อหอย

ผู้วิจัยเลือกศึกษาผีตองเหลืองในหมู่บ้านบ่อหอย ตำบลยาบห้วยนา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ บทนี้จะกล่าวถึงลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้านบ่อหอย

ก. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบ้านบ่อหอย

ที่ตั้ง

หมู่บ้านบ่อหอยตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลยาบห้วยนา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ อยู่ห่างจากจังหวัดศรีสะเกษ 94 กิโลเมตร

ลักษณะทั่วไปหมู่บ้านบ่อหอย ยังเป็นป่าเขา คอยต่าง ๆ หลายลูกเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แต่ต้นไม้ใหญ่ไม่ค่อยมีลักษณะภูเขาเตี้ยนโล่ง เป็นจำนวนมากจากการตัดต้นไม้ใหญ่ของบริษัททำไม้เมืองสอง และบริษัททำไม้แพร่และจากการบุกรุกทำไร่ของชาวเผ่าม้งและเผ่าอื่น ๆ จนโล่งเตียนมีแต่ป่าละเมาะซึ่งแต่เดิมบริเวณนี้เป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในภาคเหนือประกอบไปด้วยป่าดิบชื้น ป่าดิบแห้งและป่าไม้เบญจพรรณ ประกอบไปด้วยไม้สัก ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้เต็ง ฝรั่ง ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้มะค่าโมง ฯลฯ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบ่อหอย ตำบลยาบห้วยนา อำเภอยางชุมน้อย เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2538 จำนวน มี 1,270 คน ประกอบด้วยชาวเขาเผ่าม้งจำนวน 1,200 คน ชนเผ่าผีตองเหลือง 70 คน (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่วินัย แสนซง ผู้ใหญ่บ้าน) เจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎร และเจ้าหน้าที่สงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดศรีสะเกษ เข้าไปทำทะเบียนประวัติบุคคลบนที่สูงที่บ้านบ่อหอย

หมู่บ้านบ่อหอยตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลยาบห้วยนา อำเภอยางชุมน้อย มีเนื้อที่ประมาณ 5,600 ไร่ ส่วนใหญ่ภูเขาสูง จำนวน พื้นที่ถือครองจับจองเป็นชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลยาบห้วยนามี 6 หมู่บ้านคือ หมู่ 1 บ้านนาเกล้า หมู่ 2 บ้านห้วยชัน หมู่ 3 บ้านท่าเรือ หมู่ 4 บ้านป่าหมี หมู่ 5 บ้านห้วยหลอด หมู่ 6 บ้านบ่อหอย บ้านบ่อหอยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จด หมู่บ้านห้วยชัน อำเภอสอง จังหวัดแพร่
ทิศตะวันออก	จด บ้านนาเกล้า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	จด แม่แรม อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่
ทิศใต้	จด บ้านน้ำพุสูงห้วยโรง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

การติดต่อกับอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ หรือภายนอกจากหมู่บ้าน เส้นทาง ร.พ.ช. ตัดเชื่อมกับถนนสาย แพร่-น่าน จากบ้านห้วยโรง 18 กิโลเมตร ผ่านน้ำตกห้วยโรง บ้านน้ำพุสูง เวลานี้กำลังลาดยางถึงหมู่บ้านน้ำพุสูง ประมาณ 6 กิโลเมตร ที่เหลือประมาณ 12 กิโลเมตร เป็นทางเดิมเป็นเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ เป็นหลุมเป็นบ่อในหน้าฝนรถยนต์ ไม่สามารถวิ่งได้ต้องเดิน ในหน้าแล้ง รถยนต์สามารถวิ่งได้เข้าถึงหมู่บ้าน ระยะทาง 12 กิโลเมตร มีถนนเชื่อมหมู่บ้านบนคอย เช่นนากกล้า ห้าฮัน แม่แรม ห้วยนันทา ห้วยโรง

ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ที่ตั้งพื้นที่บ้านบ่อหอย ซึ่งประกอบด้วยคอยต่าง ๆ จำนวนมากมีความอุดม สมบูรณ์ป่าไม้ มีไม้จำนวนมากซึ่งขึ้นอยู่ในบริเวณนี้ได้แก่ ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้แดง ไม้เบญจพรรณ ที่มีความอุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งของภาคเหนือ

ลักษณะภูมิประเทศ บ้านบ่อหอย ตำบลยาบห้วยนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีลักษณะภูมิ-ประเทศ เป็นที่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ส่วนที่มีความลาดเขา 10° - 70° ในบางพื้นที่จะมีลักษณะเป็นที่ราบขั้นบันได ชั้นกลาง (Middle Terrac) มีลักษณะพื้นที่ (Land Form) ส่วนใหญ่ที่สูง ๆ ต่ำ ๆ เป็นลูกคลื่นลอนคลื่น (Undulating) และพบเป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ เป็นลูกคลื่นเล็ก (Rolling)

สภาพภูมิอากาศ จังหวัดน่านมีภูมิอากาศเป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู (Tropical Savana หรือ "AW") ตามการจำแนกภูมิอากาศของ Koppen อาจแบ่งได้ 3 ฤดูคือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน หรือต้นพฤษภาคมถึงราวกลางเดือนตุลาคม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงนี้ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดพาเอาอากาศหนาว และแห้งมา ส่วนฤดูร้อนจะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมจนถึงปลายเดือนเมษายน ในช่วงนี้จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในช่วงนี้อาจมีลูกเห็บตกด้วย

จากสถิติอากาศหนาวของจังหวัดน่าน และบ้านบ่อหอย ของกองอากาศประจำถิ่นกรม-อุตุนิยมวิทยา ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเล 200 เมตร ประมาณ 90% ของปริมาณน้ำฝนทั้งหมดจะตกในฤดูฝน คือช่วงตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดในเดือนสิงหาคม เฉลี่ย 287.2 มิลลิเมตร ในระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเมษายน มีฝนตกน้อยและปริมาณฝนเฉลี่ย น้อยที่สุดในเดือนธันวาคม เฉลี่ยได้ 6.4 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี 13.16 มิลลิเมตร อุณหภูมิโดยทั่วไปจะเห็นได้ว่า เดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน อุณหภูมิจะสูง และอุณหภูมิสูงที่สุดในเดือนพฤษภาคม เฉลี่ยได้ 29.5° และ อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม เฉลี่ยได้ 21.5° อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 26.4° ความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดในเดือนกันยายน เฉลี่ยได้ 85.5% และต่ำสุดในเดือนเมษายนเฉลี่ยได้ 66.3% (กมล บุญแสงเจริญ, 2535 หน้า 8), (ปรีชา บุญสมบูรณ์, 2533 หน้า 27)

สภาพแวดล้อมทั่วไป

ภาพที่ 1 สภาพทั่วไปที่บ้านบ่อหอย ตำบลชานหัวนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ภาพที่ 2 ป่าละเมาะของไผ่ที่บ้านบ่อหอย ตำบลชานหัวนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ประวัติหมู่บ้านบ่อหอย

แต่เดิมบ้านบ่อหอยเป็นบริเวณที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติมากซึ่งประกอบด้วยป่าไม้ แหล่งน้ำและดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประการสำคัญ เป็นที่อยู่อาศัยที่ทำมาหากินของชนกลุ่มน้อย ชาวเขาเผ่าเผ่าตองเหลืองซึ่งมีมากที่สุดที่เรียกตัวเองว่า มาลาบรี หรือ มาราบรี “มาลา” แปลว่า=คน “บรี” แปลว่า ป่า จัดว่าเป็นชาวเขาหรือชนกลุ่มน้อยที่ล้าหลังที่สุดในประเทศไทยกลุ่มหนึ่ง หากให้ จัดลำดับวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของชนเผ่าเผ่าตองเหลืองแล้วมีผู้ศึกษารายหนึ่งกล่าวว่าวัฒนธรรม ของป่ามาลาบรีนั้นความจริง อยู่ในยุคไม้ไผ่ประมาณ 6,000 ปีล่วงมาแล้ว (J.J.Boeles 1963:145) ชาวเขาเผ่าเผ่าตองเหลือง เป็นกลุ่มที่ล้าหลังมีวัฒนธรรมเก็บของป่า ล่าสัตว์ (Hunting and Gthering) มีจำนวนประชากรประมาณ 200 กว่าคน ไม่เกิน 250 (ข้อมูลได้จาก กรมประชาสงเคราะห์ และแม่ ทักษาศรี 3) ในจำนวนนี้มีมากที่สุดที่บ้านบ่อหอย ตำบลยาบหวนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 70 คน รองลงมาที่บ้านบุญยืน ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ จำนวน 70 คน และ บ้านห้วยพริก ห้วยไฟ บ้านหลวง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ท่าเวตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่

ในปี พ.ศ.2512-2513 ชาวเขาเผ่าม้ง ได้อพยพ ย้ายถิ่นฐานจากคอยขุนสถาน คอยภูเค็ง และ คอยอื่น ๆ ในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เข้าไปตั้งหลักแหล่งที่บ้านบ่อหอย 11 ครอบครัว

ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 บริษัททำไม้จากอำเภอสอง จังหวัดแพร่ได้สัมปทานทำไม้ในเขต อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่อาศัยชาวเขาเผ่าเผ่าตองเหลือง การตัดโค่นไม้จึงได้เริ่มขึ้น ตั้งแต่บ้านห้วยโรงซึ่งอยู่ติดถนนสายแพร่-น่าน เข้าไปถึงป่าดงดิบ เขตชายแดนแพร่-น่าน ซึ่งยังไม่ มีชาวเขาเผ่าใดเข้าไปตั้งหลักแหล่งบริเวณนี้นอกจากเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยชนเผ่าเผ่าตองเหลือง ทำให้ เผ่าตองเหลืองต้องร่นเข้าไปอยู่ในป่าลึกการทำป่าไม้ในเขตนี้ต้องหยุดในปี พ.ศ.2524 เพราะไม่มีต้น ไม้ใหญ่ให้ตัด ผลที่ได้รับจากการทำไม้ตัดไม้ดังกล่าว ประการสำคัญ ได้รับได้แก่ ชาวบ้านชาวเขา เผ่าต่าง ๆ ได้มีเส้นทางคมนาคมจากป่าเขาเชื่อมหมู่บ้านบนคอยต่าง ๆ กับถนนสายใหญ่แพร่-น่าน ระยะทางของเส้นทางดังกล่าวจากบ้านห้วยโรง ไปถึงบ้านบ่อหอย 16 กิโลเมตร ถ้าเดินด้วยเท้าใช้เวลา 4 ชั่วโมง แต่ถ้าเดินทางด้วยรถประมาณ 1 ชั่วโมง ถึงแม้จะเป็นดินธรรมดาที่เต็มไปด้วยฝุ่น ในฤดูแล้งและเป็นโคลนตมในฤดูฝนแต่เป็นเส้นทางสายเดียวที่ชาวเขาในแถบนั้น จะได้ใช้เข้ามา ติดต่อสังคมภายนอกได้ ความสะดวกจากการมีเส้นทางดังกล่าว ทำให้มีการอพยพประชากรมั่งจาก อำเภอปัว จำนวนไม่น้อย เห็นเป็นโอกาสจึงพากันเข้าไปตั้งหลักแหล่งที่บ้านบ่อหอย มากขึ้นจาก 11 ครอบครัว เป็น 65 ครอบครัว ปัจจุบันมีประชากรมั่งบ้านบ่อหอย จำนวน 1,200 คน (ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านบ่อหอย เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2538) ประชากรเผ่าเผ่าตองเหลืองที่เป็นลูกจ้างมั่ง 70 คน จากการที่ประชากรมั่งอพยพมาเข้ามาตั้งหลักปักฐานที่บ้านบ่อหอย และจากการตัดไม้ของบริษัททำไม้อำเภอสองพื้นที่ป่าดงดิบบนคอยต่าง ๆ ในบริเวณนี้ พื้นที่โล่งเตียนบน

หุบเขาจำนวนพัน ๆ ไร่ป่าคงคิบ ก็มีสภาพเสื่อมโทรมมากพออยู่แล้ว และยังประชากรมั่งจากหลาย
ท้องถิ่นที่ตั้งถิ่นฐาน ขยายพื้นที่จับจองทำไร่เป็นจำนวนมาก ป่าคงคิบบนคอยบ้านบ่อหอย เสื่อมโทรม
ยิ่งขึ้น จนชาวเผ่าเผ็ดตองเหลืองไม่สามารถ จะทำมาหากินอาศัยอยู่ได้ต่อไปอีกแล้วถ้าไม่ปรับตัวเอง
ตามกระแสวัฒนธรรมเมือง จะคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ วัฒน
ธรรมเก็บของป่า ล่าสัตว์ก็คงจะพากันอดตาย เพราะป่าไม้ที่เคยดำรงชีวิต บริโภคทรัพยากร-
ธรรมชาติตามแบบฉบับดั้งเดิม ไม่มีเหลือให้เห็นอีกต่อไปแล้วจำเป็นต้องออกมาติดต่อสังคมภาย
นอกมากยิ่งขึ้น วัฒนธรรมของพวกเขาเลย ก้าวกระโดด เข้าสู่ยุคโลหะ และยุคคอมพิวเตอร์ในที่สุด

ลักษณะทางประชากร

ประชากรชนกลุ่มน้อยชาวเขาเผ่าเผ็ดตองเหลืองทั้งหมด เรียกตัวเองว่า “บลาบรี” “บราบรี”
หรือ “ยมบรี” หรือชนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า “คนป่า” นอกจากนี้มีชื่ออื่น ๆ อีก ชาวเขาเผ่าม้ง เรียก
พวกนี้ว่า “ม้งกู”

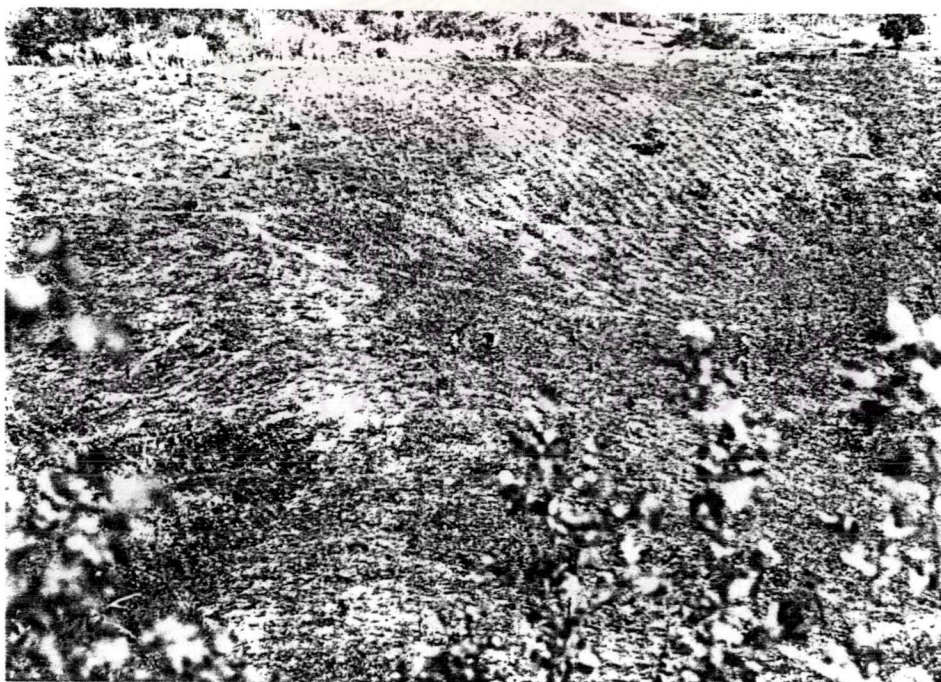
เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2538 เจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎรกรมการปกครอง เจ้าหน้าที่
สงเคราะห์ชาวเขากรมประสงเคราะห์ ได้สำรวจชาวเขาที่บ้านบ่อหอย ได้ทำทะเบียนประวัติ และ
บัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง ชาวเขาเผ่าเผ็ดตองเหลืองเริ่มจะมีบัตรประจำตัวบุคคลที่สูงบ้างแล้ว
แต่ส่วนใหญ่ยังไม่มี

ภาพที่ 3 ประชากรชนเผ่าเผ็ดตองเหลืองที่รับจ้างทำไร่ชนเผ่าม้งที่อาศัยอยู่ที่บ้านบ่อหอย
(15 กุมภาพันธ์ 2538)

ภาพที่ 4 สภาพภูมิประเทศในบริเวณบ้านบ่อหอย ตำบลยาบหัวนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ภาพที่ 5 ชาวเขาเผ่าม้งตัดไม้ทำลายป่า จับจองเพื่อขยายพื้นที่ทำไร่ ที่บ้านบ่อหอย ตำบลยาบหัวนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ภาพที่ 6 เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2538 เจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎร์ และเจ้าหน้าที่สงเคราะห์ชาวเขา
จังหวัดน่าน ได้ขึ้นมาทำทะเบียนประวัติชนเผ่าฝิ่นดองเหลียง

ภาพที่ 7 ภาพรวมประชากรชนเผ่าฝิ่นดองเหลียงที่บ้านบ่อหอย (15 กุมภาพันธ์ 2538)

ตารางแสดง
รายชื่อชนเผ่าเผ่าตองเหลือง
ที่อาศัยที่บ้านบ่อหอย อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ชื่อ/รหัส	เพศ	อายุ	สถานภาพ การสมรส			
			โสด	สมรส	หม้าย	หย่าร้าง
นายลอง	ช	20		/		
นางใหม่	ญ	17		/		
ค.ช.ยิ่ง	ช	2	/			
นางตุยiect	ญ	50			/	
นายธง	ช	38		/		
นางปิ้ง	ญ	16		/		
ค.ญ.นา	ญ	5	/			
ค.ช.เซ็ง	ช	2	/			
นางยิ่ง	ญ	18				/
นางคำ	ญ	55			/	
นายยก	ช	17		/		
นางเพ็ง	ญ	15		/		
นางล่า	ญ	40			/	
ค.ช.โต	ช	14	/			
ค.ช.โกย	ช	4	/			
นายทอง	ช	38		/		
นางด้าง	ญ	15		/		
ค.ช.ฟ้า	ช	7	/			
ค.ช.เค้า	ช	6	/			
ค.ช.แล้ง	ช	2	/			
นางไห้	ญ	14			/	
นางหย้า	ญ	55			/	

ตารางแสดง
รายชื่อชนเผ่าเผ่าตองเหลือง
ที่อาศัยที่บ้านบ่อหอย อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ชื่อ/รหัส	เพศ	อายุ	สถานภาพ การสมรส			
			โสด	สมรส	หม้าย	หย่าร้าง
ค.ช.เบา	ช	1	/			
นายมั่ง	ช	18		/		
นางเจียร	ญ	16		/		
นายรัต	ช	34		/		
นางปั้ง	ญ	17		/		
นางหล	ญ	78			/	
ค.ช.ผึ้ง	ช	10	/			
ค.ช.ตั้ง	ช	7	/			
ค.ญ.อ่าง	ญ	-	/			
ค.ญ.หมอ	ญ	-	/			
นายอ่าง	ช	-	/			
นางยา	ญ	-				/
ค.ช.มา	ช	-	/			
ค.ญ.จั่ว	ญ	-	/			
ค.ญ.ไสย	ญ	-	/			
น.ส.ปั้ง	ญ	-	/			
นายมูล	ช	-		/		
นางกี้ย	ญ	-		/		
ค.ญ.ลี	ญ	-	/			
ค.ช.ว่าง	ช	-	/			
ค.ช.ย่าง	ช	-	/			
นายเซ็ง	ช	-	/			

ตารางแสดง
รายชื่อชนเผ่าเผ่าที่ตั้ง
ที่อาศัยที่บ้านบ่อหอย อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ชื่อ/รหัส	เพศ	อายุ	สถานภาพ			
			การสมรส			
			โสด	สมรส	หม้าย	หย่าร้าง
นายจันทร์	ช	-		/		
นางสี	ญ	-		/		
นายแก้ว	ช	-		/		
นางพริ้ว	ญ	-		/		
นายกู่	ช	-		/		
นางว้าย	ญ	-		/		
นายชง	ช	-		/		
ค.ช.เนิ่ง	ช	-	/			
ค.ช.คำ	ช	-	/			
ค.ช.เจ้อ	ช	-	/			
นายเซ้ง	ช	-		/		
นางเจีย	ญ	-		/		
ค.ญ.โกร	ญ	-	/			
นางหย้า	ญ	-	/			
นางชง	ญ	23				/
ค.ญ.ผลิน	ญ	1	/			
นายน้อย	ช	-		/		
นางชง	ญ	-		/		
ค.ช.สอง	ช	-	/			
ค.ช.ซี	ช	-	/			
นายเล้ง	ช	-	/			
ค.ญ. เทวน	ญ	-	/			

ภาพที่ 8 ระบบครอบครัวชนเผ่าเผ่าตองเหลืองที่บ้านบ่อหอย ครอบครัวนายรัต นางปั้งและลูกชาย

ภาพที่ 9 ครอบครัว นายทอน นางด้วและลูกชาย ที่บ้านบ่อหอย ตำบลยาบห้วยนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ระบบครอบครัว และเครือญาติของชาวเขาเผ่าผีตองเหลือง

การแต่งงาน ในวัฒนธรรมของชาวเผ่าผีตองเหลืองมลาบรี ชายและหญิงจะมีความสัมพันธ์ทางเพศกันได้ก็เฉพาะในกรอบของการแต่งงานเท่านั้น ดังนั้นบุคคลที่วัฒนธรรมของชาวมลาบรีห้ามมิให้มีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างกัน ก็คือบุคคลที่จะแต่งงานหรืออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาไม่ได้

ในด้านการแต่งงานของชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) นั้นเป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ไม่นิยมที่จะมีการเกี่ยวพาราสักกันเพื่อนำไปสู่การกินอยู่กันฉันท์สามีภรรยา ข้อนิยมสำหรับชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) เรื่องการแต่งงานนั้นเมื่อชายคนหนึ่งมีความพึงพอใจในหญิงคนหนึ่ง จะต้องไปสู่ขอกับบิดาของฝ่ายหญิง ถ้าบิดาของฝ่ายหญิงเสียชีวิตไปแล้วก็ต้องไปสู่ขอกับน้องชายตามลำดับไป ฝ่ายชายที่ไปสู่ขอนั้นอาจไปโดยมือเปล่าหรือมีของกำนัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เสื้อผ้า ผ้าห่ม มัน ตัวตุ่น ตัวอ้น ฯลฯ ไปฝากก็ได้ ซึ่งไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวในเรื่องนี้ แต่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ว่าถ้าญาติพี่น้องของฝ่ายหญิงนิ่งเฉยไม่ยอมพูดคุยกับฝ่ายชายที่มาสู่ขอ แสดงว่าไม่ยินยอมที่จะยกฝ่ายหญิงให้ เมื่อเป็นเช่นนั้นฝ่ายชายก็จะกลับไปโดยมิได้แสดงความเสียใจหรืออาการ โกรธ และจะแสวงหาคู่ครองคนอื่นต่อไป แต่ถ้าญาติพี่น้องของฝ่ายหญิงพูดคุยด้วย แสดงว่ายินยอมยกฝ่ายหญิงให้ จากนั้นฝ่ายชายก็จะพาฝ่ายหญิงไปอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา โดยไม่ต้องประกอบพิธีกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น

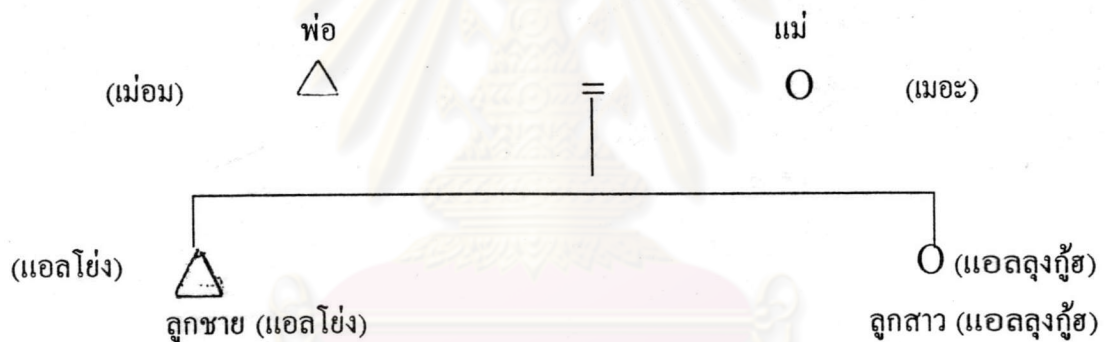
สังคมของชาว เผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) จึงขาดพิธีการแต่งงาน ซึ่งสังคมอื่น ๆ นั้นส่วนใหญ่จะมีพิธีแต่งงาน พิธีแต่งงานเป็นพิธีทำเพื่อประกาศให้บุคคลอื่น ๆ ในสังคมนั้นทราบว่าชายหญิงคู่นั้น ๆ ได้เป็นสามีภรรยาแล้ว แต่การที่สังคมเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ขาดพิธีกรรมแต่งงานนั้นอาจอธิบายได้ว่า เนื่องจากประชากรของชาวมลาบรี มีจำนวนน้อย ดังนั้นการที่ชายหญิงคู่นั้นจะ เป็นสามีภรรยากันก็อยู่ในวิสัยที่สามารถจะทราบได้ทั่วไป

การแต่งงานของชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) เป็นการแต่งงานนอกกลุ่ม (Exogamy) โดยชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) จะไม่แต่งงานกับบุคคลในครอบครัวเดียวกัน และจะไม่แต่งงานกับกลุ่มคนที่เป็นเครือญาติกัน ซึ่งได้แก่ญาติพี่น้องทั้งแนวขวางและแนวขนาน นอกจากนี้ชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ยังยึดถือการแต่งงานแบบสามีภรรยาเดียว (Monogamy) และถือว่าการแต่งงานมีคู่ครองมากกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกันจะกระทำไม่ได้ การมีสามีหรือภรรยา มากกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกันชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ถือว่าเป็นการกระทำผิด ผิดจารีตประเพณี ถ้ามีการล่วงละเมิดในแบบแผนพฤติกรรมดังกล่าว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ จะทำให้สัตว์ป่าและพืชผักอาหารในป่าหมดไป ซึ่งจะนำความเดือดร้อนมาให้ชาวมลาบรีทั้งหมด ส่วนการมีคู่ครองใหม่จะกระทำได้ภายหลังการหย่าร้างหรือการเสียชีวิตของคู่ครองแล้วเท่านั้น

ข้อห้ามประการที่สี่ คือ ห้ามมีความสัมพันธ์ทางเพศภายนอกการสมรสหรือนอกเหนือความเป็นสามีภรรยา กัน หรืออีกนัยหนึ่งคือห้ามการมีชู้นั่นเอง

ลักษณะครอบครัวและกลุ่มครอบครัวของชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี)

การเกิดขึ้นของครอบครัวชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี) เกิดจากการที่ชายหญิงคู่หนึ่งได้มาอยู่ร่วมกันเป็นสามีภรรยาและให้กำเนิดบุตรขึ้น ลักษณะครอบครัวของชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี) มักจะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีขนาดครอบครัวประมาณ 3-4 คน เพราะภายหลังจากแต่งงานของชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี) คู่สมรสมักจะแยกออกจากครอบครัวเดิมของตนไปตั้งครอบครัวใหม่ (Neolocal) จะไม่มีการอยู่ร่วมชายคาเดียวกันกับพ่อแม่ของทั้งของฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชาย ดังนั้นครอบครัวส่วนใหญ่ของชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี) จึงมีสมาชิกที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกเป็นหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นได้ในแผนภูมิที่ 2

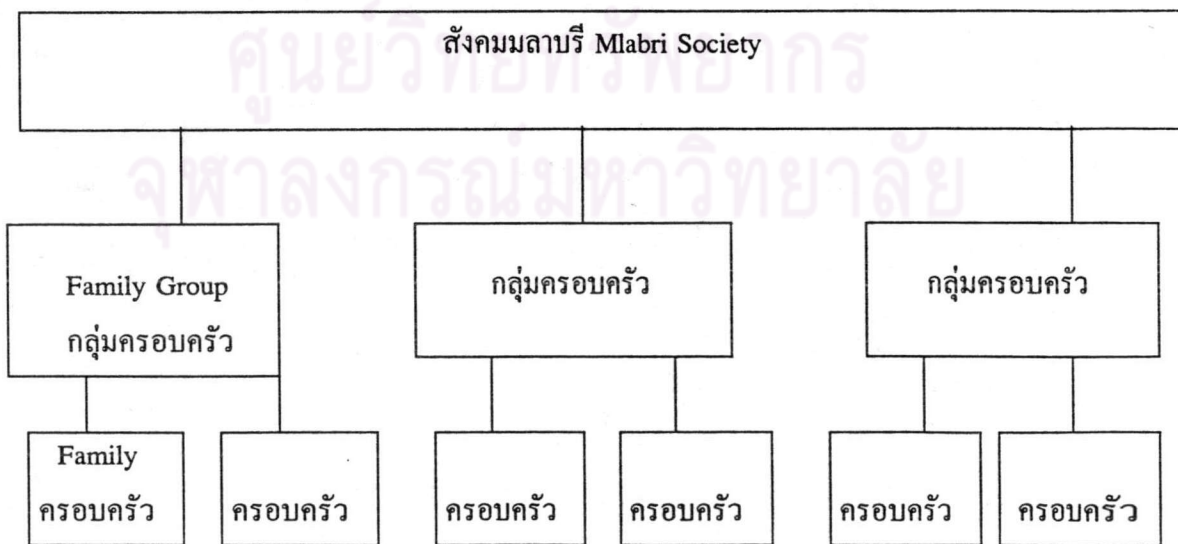
ความเป็นอยู่ในครอบครัวชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี) มีลักษณะเช่นเดียวกับครอบครัวในสังคมอื่น ๆ กล่าวคือ พ่อ แม่ทำหน้าที่หาอาหารเลี้ยงดูตนเองและบุตร อบรมสั่งสอนและถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่บุตร เพื่อให้บุตรสามารถเจริญเติบโต และดำรงชีพอยู่ได้ภายใต้สภาพแวดล้อมของสังคมมลาบรีตลอดจนปกป้องบุตรให้พ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ

การแบ่งงานกันทำในครอบครัวของชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี) นั้น ผู้ชายทำหน้าที่ล่าสัตว์และหาอาหารที่อยู่ไกลไปจากที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ผู้ชายทำหน้าที่สานตะกร้า เสื่อ ทำเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และตีเหล็กส่วนผู้หญิงทำหน้าที่ขูดเผือกมันและหาพืชอาหารที่อยู่ใกล้แวกใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัย ถักย้อม ตัดฟัน ตักน้ำ หุงหาอาหาร และดูแลบุตร

กิจกรรมที่กล่าวมาแล้ว เป็นกิจกรรมหลักที่กระทำในครอบครัวของชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี) นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มครอบครัว (Band) ของชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี) ทั้งตามปกติแล้ว ชาวเผ่าเผ็ดองเหลือง (มลาบรี) จะไม่สร้างบ้านแยกตัวออกอยู่อย่างโดดเดี่ยวในป่าแต่เพียงครอบครัวเดี่ยว แต่จะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ใน

แต่ละกลุ่มมีจำนวนหลังคาเรือนประมาณ 2-5 หลังคา ในกลุ่มหนึ่ง ๆ นั้นส่วนใหญ่จะมีความผูกพันเป็นญาติพี่น้องกัน เช่นเมื่อบุตรเติบโตเป็นหนุ่มสาวแล้ว แต่ยังมีได้มีคู่ครอง ก็อาจแยกออกจากบ้านพ่อแม่ของตนไปสร้างเพิงพักขึ้นต่างหาก แต่อยู่ใกล้ ๆ เพิงพักของพ่อแม่ หรืออาจจะเป็นเพิงพักของบุตรชายที่มีคู่ครองแล้วได้แยกครัวเรือนออกมา หรืออาจเป็นที่นั่งหรือญาติพี่น้องที่เข้ามาอยู่ร่วมกลุ่มด้วยเมื่อมีการอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่ ครัวเรือนทั้งหมดในกลุ่มก็จะย้ายไปด้วยกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือนต่าง ๆ ในกลุ่มหนึ่ง ๆ นั้น นอกจากจะเป็นความสัมพันธ์ในทางญาติพี่น้องกันแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นในเชิงเศรษฐกิจอีกด้วย โดยแต่ละหลังคาเรือนเมื่อหาอาหารในป่ามาได้หรือรับอาหารเป็นค่าแรงในการรับจ้าง ก็ต้องนำมาแบ่งให้กันในกลุ่ม โดยไม่คำนึงว่าผู้ใดเป็นผู้หามา นอกจากนี้ยังมีการพึ่งพาอาศัยกันในด้านอื่น ๆ เช่น การรักษาความเจ็บป่วย การป้องกันระวังภัยจากกลุ่มชนอื่นหรือสัตว์ร้าย การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และกิจกรรมด้านบันเทิงเช่นร้องเพลง และเป่าแคน เป็นต้น ดังนั้นในการแยกหลังคาเรือนหรือเพิงพักอาศัยออกจากกันเป็นเพียงการแยกสถานที่อยู่อาศัยและหลับนอนเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ทางสังคมด้านอื่น ๆ ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด เพราะฉะนั้นสามารถที่จะกล่าวได้ว่า ในการดำรงชีพและการใช้ชีวิตทางสังคมของชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) จะมีกลุ่มของครอบครัวเป็นโครงสร้างหลัก โดยมีครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐาน โครงสร้างของกลุ่มครอบครัวเป็นโครงสร้างที่มีระดับใหญ่กว่าครอบครัวแต่มีระดับเล็กกว่าหมู่บ้านดังนั้นโครงสร้างทางสังคมของชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ในส่วนทั้งหมดนั้น เกิดจากการที่หลาย ๆ ครอบครัวมารวมตัวกันเป็นกลุ่มครอบครัวและกลุ่มครอบครัวหลาย ๆ กลุ่มเข้ามามีความสัมพันธ์กันเป็นสังคมของชาวเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) แผนภูมิที่ 3

ภาพที่ 10 สังคมชนเผ่าเผ็ดองเหลืองมีความสัมพันธ์กันในทางเครือญาติและทางเศรษฐกิจ ที่บ้าน
บ่อหอย ตำบลยาบห้วยนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ภาพที่ 11 ชนเผ่าเผ็ดองเหลืองรับจ้างชนเผ่าม้งทำไร่ ลักษณะแลกเปลี่ยนแรงงานกับอาหารเมื่อได้
อาหารมาและต้องแบ่งกันในเครือญาติ

ครอบครัวเผ่าเผ่าต้องเหลืองแต่ละครอบครัวเข้ามามีความสัมพันธ์กันในทางเครือญาติและทางสังคมเศรษฐกิจก่อให้เกิดเป็นกลุ่มครอบครัว และแต่ละกลุ่มครอบครัวก็จะมีความสัมพันธ์กันจนก่อให้เกิดเป็นสังคมชาวเผ่าเผ่าต้องเหลือง (มลาบรี) ทั้งหมด แต่ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครอบครัวจะเป็นไปในรูปแบบใด จะได้อธิบายต่อไปในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

ระบบเครือญาติของชาวเผ่าเผ่าต้องเหลือง (มลาบรี)

ระบบเครือญาติหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นญาติพี่น้องกัน ซึ่งแสดงให้เห็นปรากฏด้วยคำที่ใช้เรียกญาติประเภทต่าง ๆ สถานภาพ และบทบาท ตามสิทธิหน้าที่ของแต่ละประเภท ตลอดจนแบบแผนความประพฤติที่พึงปฏิบัติต่อกัน (ราชบัณฑิตยสถาน 2524 : 200)

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในการพิจารณาทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเครือญาตินั้น มีประเด็นที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. คำเรียกชื่อเครือญาติ
2. สถานภาพและบทบาทของเครือญาติแต่ละประเภท
3. แบบแผนความประพฤติที่พึงปฏิบัติต่อกัน

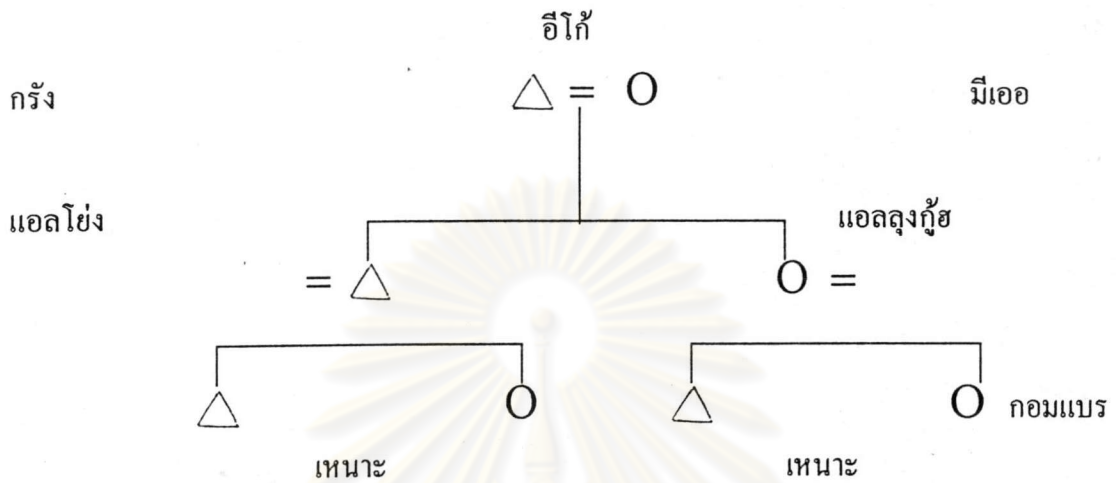
คำเรียกชื่อเครือญาติ

ในการเรียกชื่อเครือญาติของชาวเผ่าเผ่าต้องเหลือง (มลาบรี) นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. คำเรียกชื่อเครือญาติในระดับตั้งแต่ชั่วรุ่นของตนเองหรืออีโก้ (Ego) ลงมา
2. คำเรียกชื่อเครือญาติในระดับตั้งแต่รุ่นของอีโก้ขึ้นไป และ
3. คำเรียกชื่อเครือญาติในระดับเดียวกันกับอีโก้

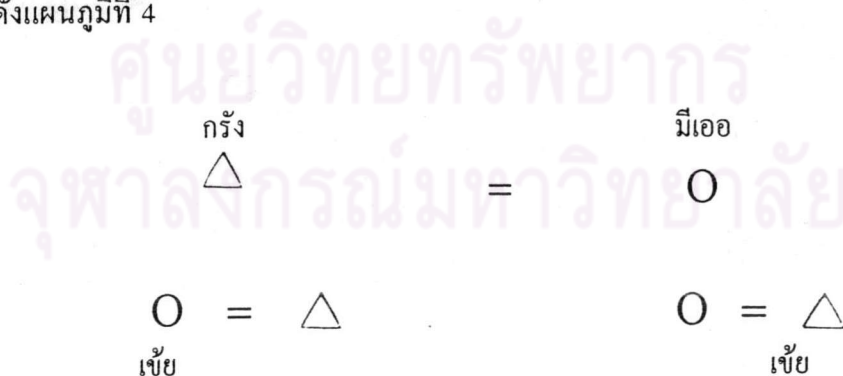
คำเรียกชื่อเครือญาติในระดับตั้งแต่ชั่วรุ่นของอีโก้ลงมา สามารถแสดงให้เห็นได้ในแผนภาพที่ 3

คำเรียกชื่อเครือญาติในระดับชั่วรุ่นของอีโก้ลงมา

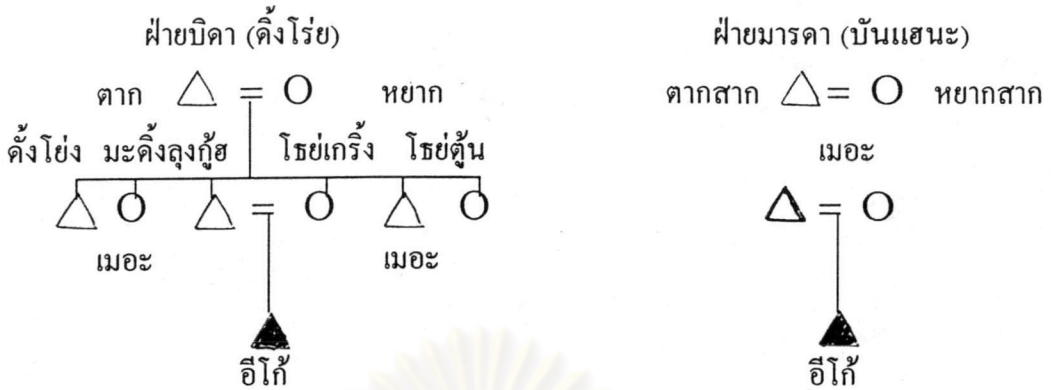

อีโก้ในที่นี้มี 3 บุคคล คือ “กรัง” หรือ “สามี” และ “มีเออ” หรือ “ภรรยา” ทั้งสองบุคคล นี้เรียกบุตรของตนเองว่า “แอล” โดยมีได้แยกเพศ และจะเรียกบุตรชายว่า “แอลโย่ง” ส่วนบุตรหญิงจะเรียกว่า “แอลลุงกู่ซ” (ในภาษามลาบรีมีเสียง “ฮ” เป็นตัวสะกด) ส่วนหลานไม่ว่าจะเกิดจากบุตรชายหรือบุตรหญิงเรียกว่า “เหมาอะ” ทั้งสิ้น และไม่มีคำแยกเพศชายหญิงสำหรับหลานในภาษามลาบรี ส่วนคำที่ใช้เรียกรวมทั้งบุตรและหลาน ชาวเผ่าคีตองเหลื่อง (มลาบรี) ใช้คำว่า “กอบแบร”

นอกจากนี้ ชาวเผ่าคีตองเหลื่อง (มลาบรี) ยังเรียกลูกเขยและลูกสะใภ้ด้วยคำ ๆ เดียวกันว่า “เข็ย” ดังแผนภูมิที่ 4

คำเรียกชื่อเครือญาติในระดับตั้งแต่ชั่วรุ่นของอีโก้ขึ้นไป ยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบิดา และฝ่ายมารดา จากแผนภูมิที่ 5

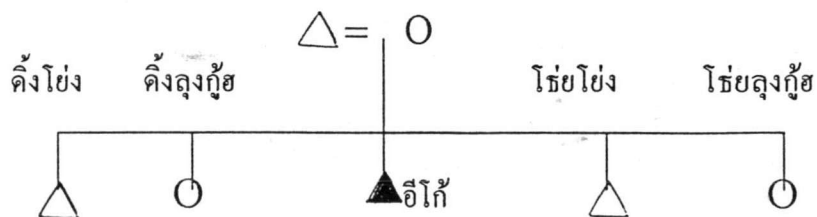

อีโก้เรียกพ่อของตนว่า “เมอม” เรียกแม่ของตนว่า “เมอะ” เรียกพ่อของพ่อว่า (ปู่) ว่า “ตาก” เรียกแม่ของพ่อ (ย่า) ว่า “หยาก” เรียกพี่ชายของพ่อ (ลุง) ว่า “มะดิงโย่ง” เรียกพี่สาวของพ่อ (ป้า) ว่า “มะดิงลุงกู่ส” เรียกน้องชายของพ่อ (อาผู้ชาย) ว่า “ไชยเกร็ง” และเรียกน้องสาวของพ่อ (อาผู้หญิง) ว่า “ไชยตุ๋น” ซึ่งคำเรียกชื่อดังกล่าวเป็นคำที่ใช้เรียกชื่อเครือญาติฝ่ายบิดา ยกเว้นคำว่า “เมอะ” ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกมารดา และใช้คำเรียกรวมเครือญาติฝ่ายบิดาว่า “ดิงโร้ย”

อีโก้เรียกแม่ของตนเองว่า “เมอะ” เรียกพ่อของแม่ (ตา) ว่า “ตากสาก” ส่วนแม่ของแม่ (ยาย) ว่า “หยากสาก” และเรียกญาติพี่น้องฝ่ายมารดาทั้งหมดโดยไม่ระบุว่าเป็นบุคคลใดว่า “บันแฮนะ” (ในพยางค์หลัง เสียงพยัญชนะคือ “ฮน” เสียงสระคือ “แะ” อ่านออกเสียงคล้าย “แนะ” แต่มีเสียง “ฮ” นำเสียง “น”)

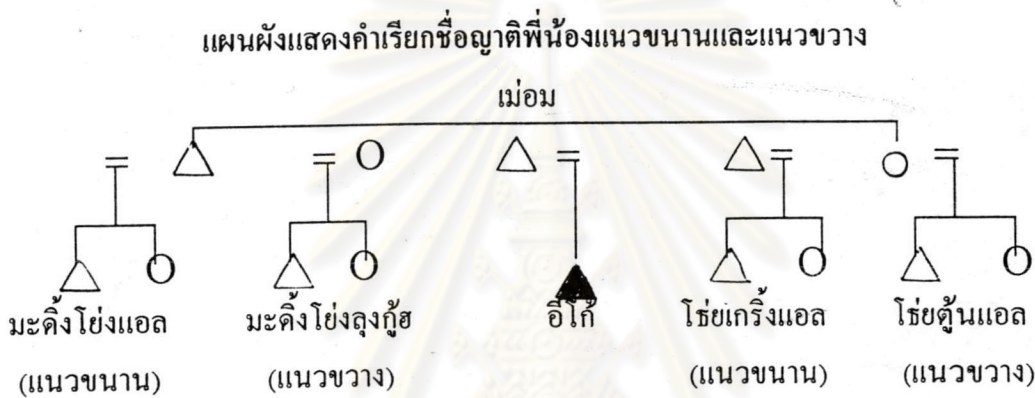
ในการเรียกชื่อเครือญาติตามที่กล่าวมาแล้ว มีข้อที่น่าสังเกตว่า คำเรียกชื่อเครือญาติบางส่วนที่น่าจะมีขาดหายไป เช่นคำเรียกชื่อพี่และน้องของแม่ ถึงแม้ว่าจะได้มีความพยายามในหลายวิถีทางเพื่อที่จะค้นหาคำเรียกชื่อเหล่านั้น อาทิเช่น การเขียนภาพประกอบ การใช้วัสดุแทนตัวบุคคล แต่ก็ไม่สามารถจะค้นหาคำเรียกชื่อดังกล่าวจากชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) ได้ มีคำตอบอยู่เพียงว่าญาติพี่น้องฝ่ายมารดา ไม่ว่าจะป็นตา ยาย หรือพี่น้องหญิงชายของมารดา ต่างก็ถูกเรียกว่า “บันแฮนะ” ทั้งสิ้น นอกจากนี้ในบางครั้งชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) ยังอาจเรียกบุคคลซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางเครือญาติทั้งฝ่ายบิดาและมารดาแต่เป็นชาวมลาบรีด้วยกันว่า “บันแฮนะ” อีกด้วย

คำเรียกชื่อเครือญาติในระดับชั่วรุ่นเดียวกันกับอีโก้ก็สามารถแสดงให้เห็นได้เหมือนกันจากแผนภูมิที่ 6

จากแผนผังเป็นภาพที่แสดงถึงคำเรียกชื่อพี่น้องที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกันโดยอีโก้เรียกพี่ชายว่า “ดิงโย่ง” เรียกพี่สาวว่า “ดิงลุงก๊วย” เรียกน้องชายว่า “โธ่ยโย่ง” และเรียกน้องสาวว่า “โธ่ยลุงก๊วย” ส่วนคำที่ใช้เรียกรวมบุคคลเหล่านี้โดยมิได้ระบุว่าเป็นบุคคลใดว่า “ดิงโธ่ย” ซึ่งแปลตามศัพท์ว่า “พี่น้อง” และเป็นคำเดียวกันกับคำที่เรียกรวมพี่น้องของบิดา

นอกจากนี้ยังมีคำที่ใช้เรียกเครือญาติในระดับเดียวกันกับอีโก้ ซึ่งไม่ใช่พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน แต่เป็นพี่น้องที่เป็นบุตรของพี่น้องของบิดา หรือญาติพี่น้องทั้งแนวขนานและแนวขวาง ดังในแผนภูมิที่ 7

จากแผนภาพที่ 7 แสดงให้เห็นว่าชาวเผ่าผิตองเหลือง (มลาบรี) ไม่มีคำเรียกเฉพาะสำหรับเรียกพี่น้องที่เป็นบุตรของพี่น้องของบิดา แต่จะใช้คำว่า “แอล” ซึ่งแปลว่า “บุตร” หรือ “ลูก” มาประกอบกับคำที่ใช้เรียกชื่อพี่น้องของบิดา เพื่อใช้เรียกบุคคลที่มีช่วงอายุเดียวกับตน และมีความสัมพันธ์ชั้นที่พี่น้อง แต่มิได้เกิดจากบิดามารดาเดียวกัน ส่วนคำที่ใช้เรียกรวมบุคคลเหล่านี้ใช้คำว่า “ดิงโธ่ย” เช่นเดียวกับที่เรียกพี่น้องร่วมบิดามารดา และพี่น้องของบิดา

จากคำเรียกชื่อเครือญาติทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าชาวเผ่าผิตองเหลือง (มลาบรี) ได้แบ่งกลุ่มเครือญาติของตนออกเป็น 3 ประเภทคือ กลุ่ม “กอมแบร” กลุ่ม “ดิงโธ่ย” และกลุ่ม “บันแฮนะ”

การที่ชาวเผ่าผิตองเหลือง (มลาบรี) แบ่งเครือญาติออกเป็น 3 ประเภทนั้น ก็เพื่อแสดงความแตกต่างในสถานภาพและบทบาทของกลุ่มเครือญาติ นอกจากนี้ยังแสดงถึงความแตกต่างในระดับของความสัมพันธ์และการประพฤติกฎปฏิบัติที่มีต่อกลุ่มต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งจะได้อธิบายต่อไปในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเครือญาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเครือญาติ

จะเห็นได้ว่ากลุ่มเครือญาติแบบ “กอมแบร”, คือผู้ที่สืบเชื้อสายมานั่นเอง ซึ่งได้แก่ลูกและหลานดังนั้นความสัมพันธ์ของชาวเผ่าผิตองเหลือง (มลาบรี) กับกลุ่ม “กอมแบร” จึงเป็นความ

สัมพันธ์ในครอบครัว เป็นความสัมพันธ์แบบพ่อแม่กับลูก และความสัมพันธ์แบบปู่ย่ากับหลาน ซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นพิเศษมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เป็นกลุ่มบุคคลที่จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลายาวนาน พฤติกรรมที่ชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติต่อกลุ่ม “กอมแบร” คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อลูกหลาน อันได้แก่การอบรมสั่งสอนและการเลี้ยงดูเป็นต้น

กลุ่มเครือญาติแบบ “คั้งโซ้ย” คือ ผู้ที่เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา ผู้ที่เป็นพี่น้องของบิดามารดาและญาติพี่น้องซึ่งเป็นบุตรของพี่น้องบิดา กลุ่มเครือญาติในแบบนี้เน้นว่ามีความสนิทสนมรองลงจากแบบ “กอมแบร” และถือว่าเป็นผู้ที่สืบเชื้อสายเดียวกัน โดยผู้ที่อยู่ในชั่วรุ่นอายุเดียวกับตนซึ่งได้แก่พี่น้องร่วมบิดามารดาและพี่น้องทั้งแบบแนวขนานและแนวขวางจะแต่งงานกันไม่ได้

กลุ่มเครือญาติแบบ “คั้งโซ้ย” นั้น ถึงแม้ว่าจะมิได้อยู่ร่วมครัวเรือนเดียวกัน แต่ก็ร่วมกันเป็นกลุ่มครอบครัว (Band) และมีกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจร่วมกัน ตามที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องลักษณะครอบครัวและกลุ่มครอบครัวของชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี)

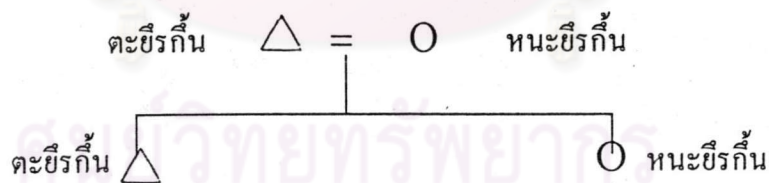
ส่วนกลุ่มเครือญาติแบบ “บันเฮนะ” มีความหมายอยู่สองประการ คือ ประการแรกเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติกับมารดา ซึ่งเป็นความหมายที่แคบที่สุด และประการที่สองเป็นความหมายที่กว้าง คือเป็นบุคคลใดก็ได้ที่มีได้เป็นเครือญาติกันแต่ก็เป็นชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) ด้วยกัน หรือกล่าวโดยสรุปคือ ญาติพี่น้องในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนอกเหนือไปจากกลุ่ม “กอมแบร” และกลุ่ม “คั้งโซ้ย” โดยที่ทั้งกลุ่มดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กันโดยการสืบเชื้อสายแต่กลุ่ม “บันเฮนะ” เป็นกลุ่มเครือญาติที่ถูกกำหนดขึ้นโดยทางวัฒนธรรมของชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง ซึ่งไม่พิจารณาว่าจะมีการสืบเชื้อสายกันมาจริงหรือไม่และอาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นกลุ่มเครือญาติในเชิงสมมุติ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการประสานกลุ่มครอบครัวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อันจะทำให้เกิดสังคมชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) ในส่วนทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) นั้น มิได้อยู่รวมเป็นกลุ่มเดียวกัน แต่อยู่กระจัดกระจายไปตามแหล่งต่าง ๆ และโอกาสที่จะพบกันบ่อยครั้งเป็นไปได้ยาก ดังนั้นสิ่งที่เด่นชัดของชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) เช่น วิถีชีวิต ภาษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ ย่อมไม่เพียงพอที่จะดึงให้ชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) กลายมาเป็นกลุ่มสังคมเดียวกันได้ การสร้างกลุ่มเครือญาติในเชิงสมมุตินั้น จะทำให้สังคมชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) เกิดความเป็นปึกแผ่น (Solidarity) และทำให้ชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) สามารถจำแนกได้ว่าใครเป็นพวกเดียวกับตนและใครที่เป็นบุคคลต่างเผ่าพันธุ์กับตน นอกจากนี้ในทางปฏิบัติและชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) ก็ถูกคาดหวังที่จะให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่เป็น “บันเฮนะ” กับตน ดังจะเห็นได้ว่าเด็กชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) ที่เป็นเด็กกำพร้า นั้น สามารถที่จะไปพึ่งพาอาศัยกับใครก็ได้ที่เป็นชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) ด้วยกัน

การเรียกชื่อบุคคลและการสืบเชื้อสาย

ลักษณะครอบครัว และเครือญาติของชาวมลาบรีเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนประชากรน้อย และวัฒนธรรมของชาวมลาบรียังได้กำหนดไม่ให้บุคคลแต่งงานกับญาติพี่น้องทั้งแนวขนานและแนวขวาง ซึ่งทำให้การเลือกคู่ครองเป็นไปได้ยากขึ้น เนื่องจากชาวมลาบรีมีการจัดระบบเครือญาติในทางราบ (Horizontal) ที่กว้างขวางคั่งนั้น จึงน่าจะมีการนับเครือญาติในทางตั้ง (Vertical) ที่สั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลในระบบเครือญาติ

ในการเรียกชื่อบุคคลของชาวเผ่าผิตรงเหลือง (มลาบรี) นั้น ชาวเผ่าผิตรงเหลือง (มลาบรี) จะมีชื่อน้อย 2 ชื่อด้วยกันในแต่ละบุคคลชื่อแรกเป็นชื่อในภาษามลาบรี เช่น ยีร์กีน ละดาบ กุนโสะ เป็นต้น ชื่อที่สองเป็นชื่อเล่นที่ใช้เรียกแทนชื่อในภาษามลาบรี ชื่อเล่นที่ใช้กันจะมีทั้งชื่อที่เป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และมีภาษาเข่าบ้างเป็นส่วนน้อย เช่น ทอน ใจ ยิง โลง (สองชื่อหลังเป็นภาษาเมี้ยว) เป็นต้น ผู้ชายจะมีคำนำหน้าชื่อเพื่อแสดงความเป็นเพศชายว่า “ตะ” เช่น ตะยีร์กีน ส่วนผู้หญิงจะมีคำนำหน้าชื่อเพื่อแสดงความเป็นเพศหญิงว่า “หยะ” เช่น หยะละดาบ

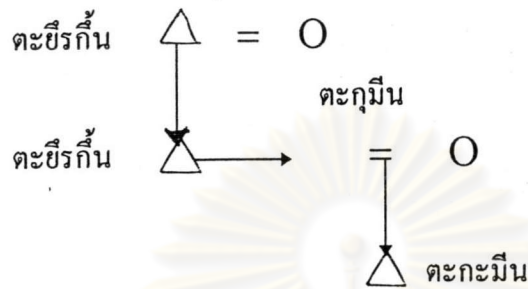
ตามธรรมเนียมของชาวเผ่าผิตรงเหลือง (มลาบรี) เมื่อหญิงมาแต่งงานกับชาย ฝ่ายหญิงต้องเปลี่ยนชื่อในภาษามลาบรีตนมาเป็น “หยะยีร์กีน” ส่วนฝ่ายชายก็ยังคงใช้ชื่อตามเดิมของตนเอง “ตะยีร์กีน” และสิ่งที่ทำให้เกิดความสับสนยิ่งกว่านั้นคือ ถ้าทั้งสองมีบุตรออกมาไม่ว่าชายหรือหญิง บุตรจะต้องใช้ชื่อตามบิดาทั้งสิ้น ดังแสดงไว้ในแผนภูมิที่ 8

แผนภูมิการเรียกชื่อบุคคลของชาวมลาบรี

ดังนั้น ทั้งบิดาและบุตรชายชาวเผ่าผิตรงเหลือง (มลาบรี) ต่างมีชื่อเดียวกัน ตามตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าบิดาและบุตรชายมีชื่อเดียวกันว่า “ตะยีร์กีน” ส่วนมารดาและบุตรสาวใช้ชื่อเดียวกัน “หยะยีร์กีน” ซึ่งทำความสับสนในการระบุว่าบุคคลใดเป็นบิดาหรือบุตรชาย บุคคลใดเป็นมารดาหรือบุตรสาว แต่จากการที่ชาวมลาบรีมีชื่อเล่น ทำให้สามารถจำแนกได้ว่าผู้ใดที่บิดามารดา หรือบุตร

ธรรมเนียมในการใช้ชื่อของชาวเผ่าเผ่าตองเหลือง (มลาบรี) อีกประการหนึ่งคือ เมื่อบุตรชายเติบโตขึ้นและได้มีคู่ครองแล้ว บุตรคนนั้นต้องเปลี่ยนชื่อที่เคยใช้ร่วมกับบิดามารดาเป็นชื่อใหม่ของตนเอง ดังในแผนภูมิข้างล่าง

แผนภูมิการเปลี่ยนชื่อบุคคลของชาวเผ่าเผ่าตองเหลือง (มลาบรี)

แผนผังนี้แสดงให้เห็นว่า บุตรต้องใช้ชื่อตามบิดาเมื่อเป็นโสด ถ้าไปมีคู่ครองก็ต้องเปลี่ยนชื่อไปเป็นชื่อของตัวเอง จากตัวอย่าง บุตรของตะขีร์กินเมื่อเป็นโสดก็ใช้ชื่อตะขีร์กินตามชื่อของบิดา เมื่อแต่งงานไปแล้วก็เปลี่ยนจากชื่อเดิมไปเป็นตะกะมีน และถ้ามีบุตรออกมาบุตรก็ใช้ชื่อตะกะมีนตามบิดาเป็นขั้น ๆ ไป

ธรรมเนียมการใช้ชื่อดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสังคมของชาวเผ่าเผ่าตองเหลือง (มลาบรี) เป็นสังคมที่มีการสืบเชื้อสายทางบิดา (Patrilineal) ดังจะเห็นได้จากการที่ฝ่ายหญิงเปลี่ยนมาใช้ชื่อของฝ่ายชายและการที่บุตรต้องใช้ชื่อของบิดา นอกจากนั้น ชื่อบุคคลของชาวเผ่าเผ่าตองเหลือง (มลาบรี) ยังใช้เป็นเครื่องแสดงถึงสายสกุล (Lineage) ของคนอีกด้วย เพราะบุคคลที่มีบิดาซึ่งเคยมีชื่อเดียวกันแสดงว่าอยู่ในสายสกุลเดียวกันและจะแต่งงานกันไม่ได้

การที่กล่าวว่า “บิดาที่เคยมีชื่อเดียวกัน” นั้น หมายความว่าอาจเป็นทั้งบุตรที่มีบิดามารดาเดียวกัน หรืออาจเป็นบุตรที่มีบิดาเดียวกันแต่ต่างมารดากัน ทั้งนี้เพราะในความเป็นจริงของสังคมชาวเผ่าเผ่าตองเหลือง (มลาบรี) มีการหย่าร้างกันบ่อยครั้งมาก เมื่อมีการหย่าร้างกันแล้วต้องมีการเปลี่ยนชื่อเดิมของทั้งสองฝ่ายเป็น “ตะราม” ในกรณีของฝ่ายชาย และเป็น “หะราม” ในกรณีของฝ่ายหญิง ชื่อดังกล่าวเป็นชื่อที่ชาวเผ่าเผ่าตองเหลือง (มลาบรี) ทุกคนต้องเปลี่ยนมาใช้เมื่อมีการหย่าร้างเพื่อแสดงสถานภาพของการเป็นม่าย ทั้งกรณีที่เกิดจากการหย่าร้างและกรณีที่คู่ครองคนใดคนหนึ่งเสียชีวิตลง และถ้าฝ่ายชายไปแต่งงานใหม่ก็ต้องเปลี่ยนชื่อของตนอีกครั้งหนึ่งโดยไม่ใช้ซ้ำชื่อเดิม ส่วนฝ่ายหญิงถ้าไปแต่งงานใหม่ก็ต้องเปลี่ยนไปใช้ชื่อของสามีใหม่

ตะกะมะนีน $\triangle = \bigcirc$
 ตะกะมะนีน \longrightarrow

1. ตะละดาบ $\triangle = \bigcirc$ (ใจ)
2. ตะราม
3. ตะเบल्ली $\triangle = \bigcirc$ (มัย)
4. ตะราม
5. ตะเซิ่น $\triangle = \bigcirc$ (ไหม)

แผนภูมิแสดงการเปลี่ยนชื่อของชาวมลาบรีภายหลังการหย่าร้าง

ในแผนผังแสดงให้เห็นว่า “ตะกะมะนีน” เมื่อยังเป็นโสดก็คงใช้ชื่อตามบิดาว่า “ตะกะมะนีน” เมื่อไปแต่งงานกับหญิงที่ชื่อ “ใจ” จึงเปลี่ยนชื่อไปเป็น “ตะละดาบ” แต่ภายหลังได้หย่าร้างไป “ตะละดาบ” ต้องเปลี่ยนแปลงชื่อไปเป็น “ตะราม” เพื่อแสดงสถานภาพของการเป็นม่าย และเมื่อได้แต่งงานใหม่กับหญิงชื่อ “มัย” “ตะราม” หรือเดิมชื่อ “ตะละดาบ” ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “ตะเบल्ली” ต่อมาเกิดการหย่าร้างขึ้นอีกจึงต้องเปลี่ยนชื่อไปเป็น “ตะราม” เพื่อแสดงความเป็นม่าย หลังจากนั้นก็ได้แต่งงานกับหญิงที่ชื่อ “ไหม” จึงได้เปลี่ยนชื่อไปเป็น “ตะเซิ่น”

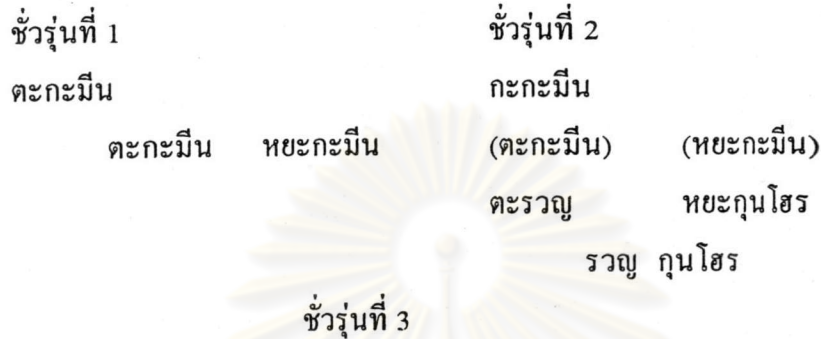
จากตัวอย่างข้างต้นนี้ เป็นตัวอย่างที่นำมาจากบุคคลจริงในสังคมของ ชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงธรรมเนียมการเปลี่ยนชื่อบุคคลหลังการหย่าร้าง และแสดงให้เห็นถึงว่ามี การหย่าร้างกันมากในสังคมของชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) จนกระทั่งต้องมีชื่อเพื่อแสดง สถาน-ภาพของการเป็นม่าย

เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนชื่อบุคคลภายหลังการหย่าร้าง จะเห็นได้ว่าการแบ่งที่สำคัญคือ ทำให้สามารถจำแนกได้ว่าบุตรคนใดเกิดจากมารดาคนใดในกรณีที่บิดาเดียวกัน และใครเป็นพี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน ทั้งนี้เพราะเมื่อมีการหย่าร้างกันแล้ว ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงมัก จะไปมีคู่ครองใหม่ทั้งสิ้น

สาเหตุของการหย่าร้างส่วนใหญ่ ชาวเผ่าเผ็ดตองเหลืองเกิดจากความเชื่อของชาวเผ่า เผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) ที่ว่าความเจ็บป่วยเป็นเครื่องหมายอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าผีและสิ่งศักดิ์ สิทธิ์ต่าง ๆ ไม่ต้องการให้คู่ครองทั้งสองอยู่ร่วมกันไปจึงเกิดการหย่าร้างกันขึ้น

การที่ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนชื่อตามธรรมเนียมของชาวเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) นั้นเพื่อ แสดงให้เห็นถึงการตัดทอนสายสกุลให้สั้นลง ทั้งนี้ได้กล่าวมาแล้วว่าชื่อที่ใช้เรียกบุคคลนั้น ยังใช้ เป็นเครื่องที่แสดงถึงสายสกุลที่สิ้นสุดลงในชั่วรุ่นอายุคน (Generation) 3 รุ่นเท่านั้น กล่าวคือ ชาว เผ่าเผ็ดตองเหลือง (มลาบรี) จะไม่เลือกคู่ครองจากผู้ที่เกิดจากบุคคลไม่ว่าหญิงหรือชาย ซึ่งเคยใช้ชื่อ

เดียวกันกับบิดามาก่อน เพราะถือว่าสืบเชื้อสายเดียวกัน ซึ่งได้แก่ญาติพี่น้องทั้งแนวขนานและแนวขวาง แต่การถือกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะสิ้นสุดลงภายใน 2ชั่วอายุคนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะมีธรรมเนียมในการเปลี่ยนชื่อเรียกบุคคลตามที่กล่าวมาแล้ว ดังในแผนภูมิ

แผนภูมิแสดงการเปลี่ยนแปลงสายสกุล

ในแผนผังแสดงให้เห็นว่าในชั่วรุ่นที่ 1 “ตะกะมีน” มีบุตรสองคนเป็นชายและหญิงและได้ใช้ชื่อตามบิดาว่า “ตะกะมีน” และ “หยะกะมีน” ต่อมาบุตรชายได้แต่งงานแล้วเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “ตะราวญ” บุตรที่เกิดออกมามีชื่อ “ราวญ” ตามบิดา ส่วนบุตรสาวได้แต่งงานแล้วเปลี่ยนชื่อตามสามีเป็น “หยะกุนโฮร” บุตรที่เกิดใช้ชื่อ “กุนโฮร” ตามบิดา จะเห็นได้ว่าในชั่วรุ่นที่ 2 นี้ เด็กที่เกิดในสายสกุล “ราวญ” ไม่สามารถที่จะหาคู่ครองในสายสกุล “กุนโฮร” ได้เนื่องจากบิดาของเด็กในสายสกุล “ราวญ” กับมารดาของเด็กในสายสกุล “กุนโฮร” เคยใช้ชื่อร่วมกันมาก่อน คือใช้ชื่อว่า “กะมีน” แต่ในชั่วรุ่นที่ 3 บุคคลในกลุ่ม ก สามารถเลือกคู่ครองจากกลุ่ม ข ได้เนื่องจากไม่เคยมีบิดาหรือมารดา ที่เคยใช้ชื่อเดียวกันมาก่อน แต่จะแต่งงานในกลุ่มของตนเองไม่ได้ เพราะผู้ที่อยู่ในกลุ่ม ก มีบิดาหรือมารดาเคยใช้ชื่อ “ราวญ” ร่วมกันมาก่อนสำหรับกลุ่ม ก และมีบิดาหรือมารดาเคยใช้ชื่อ “กุนโฮร” ร่วมกันมาก่อนสำหรับ

กล่าวโดยสรุป จากที่ได้อธิบายมาแล้วในเรื่องของการเรียกชื่อบุคคลและการสืบเชื้อสายทำให้ได้รับคำตอบว่า การที่ชาวเผ่าเผ่าตองเหลือง (มลาบรี) ใช้ชื่อเรียกบุคคลผนวกเข้ากับความเป็นสายสกุล และการที่ชาวมลาบรีมีระบบการเปลี่ยนชื่อเรียกบุคคลที่ค่อนข้างซับซ้อน ดังกล่าวเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพในการลดทอนความยาวของสายสกุล ซึ่งจะใช้ชาวมลาบรีสามารถที่จะเลือกคู่ครองได้ภายใต้สภาวะที่จำกัดทั้งทางด้านจำนวนประชากรและการห้ามเลือกคู่ครองจากญาติพี่น้องทั้งแนวขนานและแนวขวาง อันจะทำให้เผ่าพันธุ์ของคนสามารถดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน

การตั้งถิ่นฐานของชนเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ลักษณะบ้านเรือน

การตั้งถิ่นฐานของชนเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบชั่วคราว ชนเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ใช้บ้านหรือเพิงที่ประกอบขึ้นอย่างง่าย ๆ เป็นที่หลับนอน พักผ่อน และประกอบอาหาร ลักษณะบ้านเป็นเพิงเล็ก ๆ ดินดิน มีเพียงหลังคาที่ทำจากใบไม้เพื่อใช้กันแดดและกันฝน และอาจมีที่กำบังลมทางด้านข้างของเพิง แต่ส่วนหน้าของเพิงจะเปิดตลอด ส่วนใหญ่แล้วชนเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) นิยมสร้างเพิงอยู่ในป่าหรือในทำเลที่ค่อนข้างมืดซิด เพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอกพบเห็นโดยง่าย สภาพที่ตั้งของเพิงอยู่ใกล้เชิงเขา หันหน้าเพิงออกจากภูเขา นอกจากนี้แล้ว สถานที่ตั้งของเพิงนิยมอยู่ใกล้แหล่งน้ำ และอยู่ห่างเส้นทางคมนาคมและที่สำคัญที่สุด สถานที่ตั้งของเพิงต้องอยู่ใกล้แหล่งอาหารในป่า การโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) หมายถึง แหล่งอาหารในละแวกนั้นหมดลง แต่ในปัจจุบันการตั้งถิ่นฐานของชนเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) จะมีระยะยาวนานขึ้น เนื่องจากมีการรับจ้างทำงานในไร่กับคนต่างเผ่า ซึ่งชนเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ได้รับอาหารเป็นค่าจ้างแรงงานส่วนใหญ่ จึงทำให้การพึ่งพาอาศัยของป่าในฤดูกาลเพาะปลูกของชนเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) มีน้อยลง

ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชนเผ่าผีตองเหลือง (มลาบรี) ไม่สามารถจัดได้ว่าเป็นการตั้งบ้านเรือนในรูปของหมู่บ้าน แต่อาจกล่าวได้ว่าอยู่รูปของกลุ่ม (Band) เพราะบ้านที่อยู่รวมกันเป็นชุมชนนั้นมีเป็นจำนวนน้อยในแต่ละกลุ่มมักจะมีบ้านไม่เกิน 5 หลัง และในกลุ่มหนึ่ง ๆ นั้นมักจะเป็นญาติพี่น้องกันหมด นอกจากนี้ยังมีมีการเปลี่ยนแปลงในขนาดของกลุ่มอยู่เป็นประจำ ซึ่งมีสาเหตุจากการหย่าร้างและการแยกตัวออกไปตั้งหลักแหล่งในถิ่นอื่น เพื่อหาแหล่งอาหารในป่า หรือเพื่อรับจ้างแรงงานกับบุคคลต่างเผ่า

สภาพความเป็นอยู่

ชนเผ่าผีตองเหลือง “มลาบรี” ยังเป็นกลุ่มสังคมเก็บของป่า ล่าสัตว์ (Hunting and Gthering Society) คือ เป็นกลุ่มชนที่ยังล่าสัตว์ และเก็บผลหมากรากไม้กินเป็นอาหาร ไม่รู้จักการเลี้ยงสัตว์ ฉะนั้นชนกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องเลือกที่อยู่อาศัย ใกล้กับแหล่งอาหารจากการสำรวจ ชนเผ่าผีตองเหลือง ที่บ้านบ่อหอย ห้วยไฟ ท่าวะ พบว่าชนกลุ่มนี้มีสมาชิกประมาณ 200 กว่าคน 40 กว่าครอบครัว ซึ่งสามารถสันนิษฐานได้ว่า เหตุที่ชนกลุ่มนี้ เลือกที่อยู่อาศัยในสภาพภูมิประเทศชุ่มชื้น เพราะลักษณะภูมิประเทศ แบบนี้จะมีอาหารอุดมสมบูรณ์ และมักจะอยู่ที่สูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 3,000 ฟุตขึ้นไป ยกเว้นบางครอบครัวรับจ้างทำไร่ร้าง มักจะปลูกที่พักตามไร่ของม้งแถบนั้น แต่ก็ไม่ได้ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล 2,000 ฟุต และมักจะปลูกสร้างที่พักอาศัย ใกล้แหล่งน้ำ ลำธาร เพราะสะดวกต่อการดำรงชีพ และยังสามารถหาอาหารจากแหล่งน้ำ ธารน้ำได้อีกด้วย

ภาพที่ 12 ที่พักอาศัยครอบครัว นายจันทร์ นางสีและลูก ที่ไร่ร้างที่บ้านบ่อหอย ตำบลยาบหันนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ลักษณะที่อยู่อาศัย

ชนเผ่าเผ่าตองเหลือง “มาลาปรี” จะสร้างที่พักอาศัยในลักษณะเพื่อเป็นที่พักชั่วคราวเท่านั้น (Temporary Camp) สร้างง่ายประกอบด้วยจะต้องย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย เพื่อหาแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ ต่อไป ฉะนั้นที่พักอาศัยจึงมีลักษณะเป็นเพิง (Shelter) ที่สร้างจากไม้ไผ่และไม้อื่น ๆ ที่หาได้ในบริเวณนั้น ขนาดของเพิงจะขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิก แต่ละครอบครัว และที่พักอาศัยเกือบทุกแห่งจะสร้างบนพื้นที่ที่มีความลาด โดยจะให้ส่วนท้ายบ้านเป็นส่วนสูง ส่วนหน้าบ้านที่พักเป็นที่ลาดต่ำเพื่อความสะดวกในการนอน ไม่ต้องใช้หมอนหนุนศีรษะ เพราะลักษณะท่านอนของสมาชิกเผ่าเผ่าตองเหลือง จะนอนในลักษณะท่าตะแคงเอาหูแนบบนพื้น สันนิฐานว่าใช้ประโยชน์ในการฟังเสียงของสัตว์และคนเดิน หรือศัตรูที่จะเข้ามาในที่พัก การหันทิศทางของที่พักจากสถิติสังเกตส่วนใหญ่มักจะหันไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงเหนือ แต่ทั้งนี้ทิศดังกล่าว จะต้องหันทางไปทางหุบเขาหรือที่ลาดด้วย สันนิฐานว่าสะดวกต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบ ๆ บริเวณที่พักอาศัย จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในบริเวณหนึ่ง ๆ นั้นจะมีจำนวน 3-5 ครอบครัว

ครัว ต่อพื้นที่ในบริเวณหนึ่ง ๆ เท่านั้น สันนิษฐานว่าอาจเกี่ยวเนื่องกับแหล่งที่หาอาหาร ในแต่ละห้องที่แต่ละครอบครัว ประกอบไปด้วยสมาชิก 3-5 คน มีพ่อ แม่ ลูก ๆ ที่ยังเล็กบางครั้งอาจจะมีญาติผู้ใหญ่ทางฝ่ายภรรยาหรือฝ่ายสามีมาร่วมด้วย ฉะนั้นในพื้นที่หนึ่ง ๆ จะมีกลุ่มชนเผ่า ผีตองเหลือง “มาลาปรี” อยู่ไม่เกิน 10-20 คน โดยจะมีกลุ่มอื่นอาศัยอยู่ในพื้นที่ไกลออกไปในรัศมีประมาณ 2 กิโลเมตร เพื่อความสะดวกต่อการติดต่อในกรณีฉุกเฉินต้องการความช่วยเหลือ

สภาพภายในบ้านที่พักอาศัย

ที่พักชนเผ่าผีตองเหลือง “มาลาปรี” มีลักษณะเป็นเพิงไม่มีการยกพื้น ชนกลุ่มนี้จะใช้ใบไม้ที่มีขนาดใหญ่ เช่น ใบตอง มาปูสำหรับนอนปัจจุบันชนเผ่าผีตองเหลือง “มาลาปรี” สามารถสานเสื่อได้แต่เสื่อที่สานมักจะนำไปแลกเปลี่ยนสิ่งของของกลุ่มอื่น ไม่เคยเห็นว่าชนเผ่าผีตองเหลืองนำเสื่อมาปูนอนเลย สันนิษฐานว่าอาจไม่สะดวกในการเคลื่อนย้ายไปได้ นอกจากนี้สภาพภายในที่พักอาศัยมีกระบอกไม้ไผ่ขนาดใหญ่ใช้ใส่น้ำดื่ม และมีสารองไว้สำหรับหุงข้าวหาอาหาร ปัจจุบันชนเผ่าผีตองเหลืองบางครอบครัวมีภาชนะอะลูมิเนียมใช้แทนกระบอกไม้ไผ่ ภาชนะอะลูมิเนียมได้จากชนเผ่าม้ง และในที่พักจะก่อกองไฟจากท่อนไม้ขนาดใหญ่ไว้ใช้ในการหุงหาอาหาร และใช้สำหรับผิงไฟในช่วงอากาศเย็นจัด ของใช้ส่วนตัวก็มีมีดเหล็กและบางคนก็มีหอกเหล็ก ส่วนผู้หญิงก็มีข้อมที่ทำจากป่าน และเสียมเหล็ก เพื่อใช้ในการขุดหาเผือก มัน รากไม้ ต่าง ๆ ที่กินได้นำมาทำอาหาร

ภาพที่ 13 ลักษณะที่อยู่อาศัยของชนเผ่าผีตองเหลืองที่มารับจ้างม้งทำไร่ (แหล่งที่มา สารคดี หน้า

ภาพที่ 14 สภาพภายในที่พักอาศัยของชนเผ่าเผ่าตองเหลืองครอบครัว นายทอง นางด่าง ภาษนะหุง
หาอาหาร เปลี่ยนจากไม้ไผ่เป็นอะลูมิเนียม

ภาพที่ 15-16 ลักษณะความเป็นอยู่ภายในที่พักอาศัย และเครื่องใช้ภายในที่พักของแต่ละครอบครัว

ระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าเผ็ดทองเหลือง (มาลาบรี)

เผ่าชนที่วัฒนธรรมเก็บของป่าล่าสัตว์ (Hunting and Gthering Cultural Society) ในเขตต่าง ๆ และแต่ละยุคสมัยย่อมจะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปแล้วจะมีการร่วมแรงช่วยกันเป็นกลุ่ม เฉพาะอย่างยิ่งเมื่อออกล่าสัตว์ที่มีขนาดใหญ่กว่าผู้ล่า นอกจากนั้น การใช้เครื่องมือและความรู้ที่ถูกต้อง เทคโนโลยีของการล่าสัตว์แบบง่าย ๆ แต่ไม่หยาบ บางครั้งก็ใช้ไสยศาสตร์

กลยุทธ์ของการล่าสัตว์เก็บของป่า แตกต่างกันไปตามจำนวนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ วิธีการเก่า ๆ นำมาใช้ เมื่อล่าสัตว์ประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง วิธีการเก็บผักหาของป่าของผู้หญิง ในกลุ่มชนที่วัฒนธรรมเก็บของป่า ล่าสัตว์ อาหารประเภทผลหมากรากไม้ป่า เป็นอาหารหลักมีถึง 80% ของอาหารที่กินกัน และการหาอาหารประเภทนี้ ไม่ใช่การล่าสัตว์ ที่จะทำให้สังคมประเภทนี้มีชีวิตอยู่ค่อนข้างมั่นคง การหาอาหารประเภทนี้ เป็นการปรับตัวทั่วไปต่อการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติด้านต่าง ๆ ที่ต่างกันหลายด้านมาเป็นอาหารตรงกันข้ามกับที่มีอยู่ทั่วไป กลุ่มชนที่มีระบบเศรษฐกิจ แบบเก็บของป่า ล่าสัตว์ มีชีวิตที่ลำบาก ในเรื่องของการใช้เวลาเพื่อหาอาหารให้ได้เพียงพอ

นักมนุษยวิทยา เรียกกลุ่มชนหรือสังคมประเภทนี้ว่าสังคมที่อุดมสมบูรณ์มาแต่เดิม จากการศึกษาวิจัยของนักมนุษยวิทยา ดูเหมือนว่าจะมีสหสัมพันธ์ทางสังคมบางอย่างของวิถีชีวิตแบบเก็บของป่าล่าสัตว์ ต้องย้ายไปเรื่อย ๆ ตามทรัพยากรพืช สัตว์ ที่มีอยู่ การจัดระเบียบทางสังคมจะออกมาในรูปของการแยกกันอยู่เป็นแคมป์เล็ก ๆ ประกอบไปด้วยเครือญาติ ส่วนจำนวนสมาชิกมากขึ้นจะรวมกันได้เมื่อฤดูกาลอำนวยให้ หรือปัจจัยอื่น ๆ

กลุ่มชนที่ยังชีพด้วยการเก็บของป่าล่าสัตว์คืออาศัยป่าเขาถ้ำนาไพรเป็นแหล่งอาหารเป็นที่สำคัญ จึงเห็นได้ว่าวิถีชีวิตมีความสัมพันธ์ โดยตรงต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เหตุนี้ นักมนุษย-วิทยาส่วนใหญ่นิยมจะใช้ข้อมูลเดียวแบบแผนการดำเนินชีวิต กลุ่มชนที่ยังมีวัฒนธรรมเก็บของป่าล่าสัตว์เพื่อประกอบ พิจารณาแนวคิดทางนิเวศวิทยาว่ากลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมเก็บของป่าล่าสัตว์ มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างไร

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป

ชนเผ่าเผ็ดทองเหลือง “มาลาบรี” เป็นกลุ่มชนที่ยังไม่รู้จักรการเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ การหาพืชผักและของป่านานาชนิดจะเป็นวิธีการขั้นพื้นฐานที่จะได้อาหารมาดำรงชีวิต พืชพันธุ์ผลไม้ป่าที่เป็นอาหารหลักของชนเผ่าเผ็ดทองเหลือง ได้แก่ มันเล็ก มันสีเลือดหมู มันจาวมะพร้าว และมันอื่น มันเล็กมีหัวลึกลงไปในดินประมาณ 1 สอก หากขึ้นที่อุดมสมบูรณ์หรือในฤดูฝน หัวหนึ่ง ๆ อาจให้น้ำหนักถึง 7-8 กิโลกรัม ส่วนมันสีเลือดหมู มันจาวมะพร้าว และมันอื่น มีหัวไม่ลึกลงใน

สภาพแวดล้อมทั่วไปจากป่าไม้ที่ถูกทำลายขยายพื้นที่เป็นไร่ของเผ่าม้งที่บ้านบ่อหอย

ภาพที่ 17 ไร่กระท่อปลีของชนเผ่าม้งที่จ้างแรงงานจากชนเผ่าเผ็ดองเหลือง ที่บ้านบ่อหอย ตำบล-
ยายห้วยนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ภาพที่ 18 ไร่ฝ้ายของชนเผ่าม้งที่บ้านบ่อหอย ตำบลยายห้วยนา ได้แรงงานจากชนเผ่าเผ็ดองเหลือง

ภาพที่ 19 นายทอน ชนเผ่าเผ็ดตองเหลืองเก็บฝ้ายในไร่ชนเผ่าม้ง ที่บ้านบ่อหอย ตำบลยาบหัวนา

ภาพที่ 20 นายน้อย กำลังแยกฝ้ายออกจากเมล็ดที่บ้านบ่อหอย ตำบลยาบหัวนา

สุดเพราะลำปลิวยาวอีกทั้งน้ำหนักไม่มากจึงสะดวกต่อการบรรจุสิ่งของต่าง ๆ ขณะที่ต้องขนย้ายไปอยู่ในที่แห่งใหม่

ชาวเขาเผ่านี้นำดินห้วยมาจักเป็นเส้นเพื่อสานเสื่อและตะกร้าใส่ของ บางทีก็ตัดดินห้วยมาใช้ทำหลังค้ำเพิงพัก แต่ถ้าหากจะถักข้อมแล้วฝืดของเสื่อจะฉีกเปลือกต้นป่าน มาใช้เพื่อการดังกล่าวบางครอบครัวนำไปตำ (ต้นชนิดคล้ายต้นตาลแต่ใบเล็กกว่า) มาสานขัดเป็นเสื่อปูนอน หลายคนตัดใบตำและใบก้อ (คล้ายใบจาก) มาวางหลังค้ำเพิงพักแทนใบตองกล้วย

เชื้อเพลิงไม่ได้ถูกจัดว่าอยู่ในปัจจัยสี่ก็จริง แต่หากขาดเชื้อเพลิงแล้วการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ก็คงเป็นไปได้โดยไม่ค่อยจะราบรื่นนัก ฝืดของเสื่ออาศัยพื้นจากกิ่งไม้ และต้นไม้ที่หักโค่นอยู่ตามป่าเป็นเชื้อเพลิงสำคัญในการหุงต้ม และให้ความอบอุ่น อีกทั้งแสงสว่างในยามมืดค่ำระหว่างฤดูหนาวหรือในขณะที่มีฝนตกจะเห็นฝืดของเสื่อในเพิงพัก รวมทั้งสุนัขนั่งนอนรายล้อมอยู่รอบ ๆ กองไฟชาวเมืองอาจจะตัดทอนพื้นเป็นท่อนเท่า ๆ กัน เพื่อนำมาเก็บไว้ใช้งาน แต่ในป่าเขาที่ฝืดของเสื่ออยู่นั้นมีไม้แห้งที่จะใช้เป็นพื้นอยู่มากมาย ย้ายไปตั้งเพิงพักที่ไหนก็หาพื้นแถบในใช้ได้ ใช่มือนี่ไม่หมดก็ดับไฟเก็บพื้นไว้ใช้ในวันต่อไปได้ เช่นนี้ จึงอาจไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องไปตัดทอนเพื่อเก็บสะสมไว้ใช้ในวันข้างหน้ามากเหมือนอย่างเช่นที่ผู้คนตามพื้นราบเขาทำกัน

การจับสัตว์ป่าเป็นแหล่งที่มาของอาหารอีกทางหนึ่งของฝืดของเสื่อ การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการล่าสัตว์ของชนเผ่านี้ในที่ต่าง ๆ ให้ข้อเท็จจริงที่ไม่ค่อยจะตรงกัน กล่าวคือ ที่ฝ่ายหนึ่งอาทิ SEIDENFADEN และ KERR ได้รับการบอกกล่าวว่าชนเผ่านี้เคยล่าช้างด้วยหอกและลูกดอกอาบยาหรือยางนอง เล่ากันว่านอกจากช้างแล้วฝืดของเสื่อยังเคยล่า หมู หมูป่า วัวกระทิง แรดและลิงค่างบ้างชะนี ผู้ที่เคยพบเห็นบอกกันต่อ ๆ มาว่าเหล็กที่ฝืดของเสื่อใช้ทำอาวุธล่าสัตว์ข้างต้นนั้นได้ไปจากชนเผ่าขมุและลาว อาวุธที่ฝืดของเสื่อมีอยู่ในครอบครองได้แก่ มีดและหอก ไม่ปรากฏว่าชนกลุ่มนี้ใช้ธนู - ลูกศรหรือคันกระสุน อาจเป็นเพราะเหตุนี้ก็ได้ที่ทำให้ผู้ศึกษาบางท่านเคยเห็นว่าการล่าสัตว์ไม่ค่อยมีบทบาทในเศรษฐกิจของฝืดของเสื่อเท่ากับการหาของป่า ดังได้กล่าวมาข้างต้น นายปละเป็นชนเผ่าฝืดของเสื่อเล่าให้ฟังว่าพวกเขาออกหาขุดหนุ ตุ่น และแยะในรูโดยสังเกตจากขุดดินที่สัตว์เหล่านั้นขุดคุ้ยจากใต้ดินมากองไว้บนผิวดิน หนุ และตุ่นจะอยู่ในรูที่มีขุดดินใหม่ ๆ ซึ่งมีสีดินบ่งบอกถึงความชื้นที่แตกต่างไปจากขุดเก่าที่เจ้าของรูได้ทิ้งร้างไปแล้วนอกจาก หนุ ตุ่น และอันแล้ว ฝืดของเสื่อยังจับผีเสื้อ แยะ กิ้งก่า เต่า นก และไข่นก มาทำอาหารฝืดของเสื่อที่บอหอยตัดเอาดินห้วยมาทำบ่วงแรวด์กนก ไก่ป่า กระจอก และกระแต

สุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงอย่างเดียวกับที่ฝืดของเสื่อมี นอกจากจะเป็นยามเฝ้าที่พักในเวลาที่เขาของนอนหลับแล้ว บางคนยังฝึกสัตว์เลี้ยงของตนให้ช่วยดมกลิ่นไล่จับตามสัตว์ป่าที่กำลังล่ากันอยู่บางทีหมาก็ช่วยขุดรูหนุ รูตุ่น อีกทั้งขุดคุ้ยดินตรงบริเวณที่เจ้าของกำลังหาห้วมัน ฝืดของเสื่อไม่มีเบ็ดแห สวิงและดาบช่วยเวลาจับปลาจึงใช้มือเปล่า ๆ ล้วงลงไปตามซอกหินในลำห้วย - ลำธารซึ่งมี

ภาพที่ 21 ไม้ไผ่(สด) ชนเผ่าเผ่าตองเหลืองนำเป็นภาชนะในการหุงต้มอาหาร และใส่น้ำดื่ม

ภาพที่ 22 หวายนำมาทำเครื่องจักสานเพื่อเก็บอุปกรณ์ ในการเคลื่อนย้าย

ปลานานาชนิด เช่น ปลาตุก ปลาแก้งและปลาขาว ถึงแม้จะไม่มีเครื่องมือล่าสัตว์ใช้มากเหมือนชนเผ่าเร่ร่อนกลุ่มอื่น แต่อย่างน้อยก็ต้องเหลือทิ้งไว้จิ้งใช้ควั่นไฟเอาไปรมได้รังผึ้งที่เกาะอยู่ตามกิ่งไม้ พอผึ้งแตกรังก็ตัดรวมาคั้นเอาน้ำผึ้งซึ่งเป็นของหวานเพียงไม่กี่อย่างที่บริโภคกันในหมู่คนป่า บ้างก็ว่าผิองเหลือทิ้งจิ้งเอาขี้ผึ้งมาหล่อหลอมทำเทียนใช้ด้วยเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ของผู้คนในพื้นที่ราบ แล้วอาจเป็นไปได้ว่าผิองเหลือทิ้งอยู่ในสภาพที่ล้าหลังทางเทคโนโลยีต่าง ๆ บางคนอาจจะคิดต่อไปอย่างตื้น ๆ ว่าชนเผ่านี้คงมีความเป็นอยู่แบบป่าเถื่อน ไม่รู้จักกับความศิวิไลซ์ใด ๆ ทั้งปวง แต่ในความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะชนกลุ่มนี้จะไม่กินอาหารสด ๆ และดิบ ๆ เนื้อสัตว์ กุ้ง หอย ปู ปลา หัวมันและผักหญ้า นานาชนิดที่หาล่ามาได้จะนำมาทำให้สุกก่อนกินเสมอ ทั้งนี้อาจใช้วิธีต้มในกระบอกไม้ อย่างหรือเผาไฟอย่างใดอย่างหนึ่งการเผาหรือย่างจะใช้ไม้เสียบเนื้อสัตว์หรือปลาปักบนถ่านไฟที่ไม่ค่อยมีควันมากเหมือนไฟฟืนกลางฟอนบั้งย่างเนื้อนั้นไป มาจนเห็นว่าสุกเกรียมได้ที่ ก็จะนำเนื้อที่ส่งกลิ่นหอมกรุ่นนั้นมาฉีกแบ่งกันกินอาหารส่วนใหญ่ที่หามาได้มักไม่มากมายขนาดจะต้องนอนไว้กินวันหน้า แต่จะกินไปวันต่อวันเช่นนี้จึงไม่พบว่าผิองเหลือทิ้งได้มีการเก็บรักษาอาหารไว้กินนาน ๆ ไม่ว่าจะเป็นการย่างรมควัน การใส่เกลือ การตากแห้งหรือการหมักดอง จะมีบ้างก็แต่ในบางวันที่ยิงนกตกปลามาได้มากเป็นพิเศษและกินอาหารนั้นไม่หมดอาจจะเก็บอาหารส่วนที่เหลือซึ่งปรุงแต่งเรียบร้อยแล้วนั้นไว้กินมีต่อไป

หากไม่นับเครื่องครัวอะลูมิเนียมที่ได้ไปจากคนเผ่าอื่นแล้ว ภาชนะรองใส่อาหารที่ใช้อยู่ในหมู่คนป่าผิองเหลือทิ้งก็ไม่เห็นมีอะไรนอกเหนือจากน้ำเต้าแห่งที่นำมาผ่ากลางเอาไว้ใส่ใส่อาหารประเภทน้ำ ส่วนอาหารแห้งก็วางรองไว้บนใบตองที่หาคัดได้ใกล้ ๆ มีผิองเวลาอาหารมาถึงก็จะรับประทานพร้อมกันทั้งครอบครัว โดยไม่แบ่งแยกว่าอาหารนี้ส่วนของพ่อ นั้นเป็นของแม่ แต่จะหยิบอาหารจากภาชนะที่ใส่ไว้ตรงหน้า บางครอบครัวล้อมวงรับประทาน ลูกเล็ก ๆ นั่งอยู่ในตักของแม่ซึ่งจะกินอาหารไปพลางก็ป้อนลูกน้อยไปพลาง

มนุษย์ทุกผู้ทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะเป็นเผ่าพันธุ์ใดและอยู่ใหนก็ตามมักจะสร้างวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่จะให้ความสะดวกสบายต่อการดำรงชีวิตของตน พิจารณาในแง่วัตถุที่ใช้ทำแล้วพอจะแบ่งเครื่องใช้ไม้สอยของผิองเหลือทิ้งออกได้เป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ ชนิดที่ทำด้วยโลหะและของที่ทำด้วยไม้ เครื่องมือโลหะนั้นได้แก่ เสียม มีด และหอก ผิองเหลือทิ้งได้เหล็ก (สำเร็จรูป) ไปจากการแลกเปลี่ยนของกับชนเผ่าอื่น ในบรรดาเครื่องใช้โลหะทั้งสามอย่าง นั้นหอกจะเป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ความประณีตบรรจงในการทำมากกว่าเสียมและมีด

ไม้ไผ่เป็นไม้สารพัดประโยชน์สำหรับผิองเหลือทิ้ง เช่น ใช้กระบอกไม้ไผ่ (สด) เป็นภาชนะหุงต้ม ทำเป็นกลักสำหรับเก็บพริกกับเกลือและทำกล้องยาสูบของใช้อย่างแรกนั้นขนาดไม้แน่นอนกล่าวคือหากจะหุงต้มอาหารมากก็จะใช้กระบอกไม้ไผ่ลำโตเป็นต้น เนื่องด้วยใช้เป็น

ภาชนะหุงต้มชั่วคราวเป็นครั้งหรือสองครั้งทิ้ง จึงไม่ได้ให้ความพิถีพิถันต่อการจัดทำกระบอกหุงต้มแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามเมื่อทำล็กเก็บของแห้งจะทำอย่างปราณีตบรรจง ล็กของแห้งนี้มีทั้งส่วนที่เป็นตัวล็กและส่วนที่เป็นฝาครอบ ไม้ไผ่ที่ใช้ทำล็กนี้จะได้รับการโกนกลึงเกลตาอย่างสวยงามล็กบางอันมีลายแกะสลักเป็นรูปสัญลักษณ์และลายเรขาคณิต เจ้าของล็กอาจจะใช้หวายที่ล็กเป็นดอกเส้นเล็ก ๆ สานเป็นลายขั้วครอบขอบฝาครอบไว้เพื่อให้ความคงทนยิ่งขึ้น

ครก และสาก ไม้เป็นของใช้ในครัวเรือนผิวดอกเหลืองอีกอย่างหนึ่ง ทั้งครกและสากทำจากเนื้อไม้อ่อนที่มีน้ำหนักเบาเหมาะที่จะพกไปในเวลาที่ย้ายที่อยู่ ผิวดอกเหลืองเริ่มทำครกโดยการตัดไม้ท่อนขนาดยาวพอต้องการ จากนั้นใช้ปลายมีดขูดแกะไม้เนื้อไม้ตรงกลาง ๆ ออกโดยรอบให้ได้รูปทรงกระบอกที่ก้นครกทำเป็นเชิงฐานคงจะเพื่อประโยชน์ในการจับถือขณะที่ใช้งาน

ผิวดอกเหลืองมีความสามารถทำเครื่องจักสานได้เช่นเดียวกับเผ่าอื่น ๆ เครื่องใช้ที่พบได้แก่ เสื่อปูนอนและตะกร้าใส่เสื้อผ้า ทั้งสองอย่างนี้เป็นของที่ทำด้วยหวาย นอกจากเสื่อและตะกร้าแล้ว ผิวดอกเหลืองยังถักข่ามมาจากเส้นใยที่ได้จากต้นป่านที่ขึ้นอยู่ตามป่า ผิวดอกเหลืองจะนำป่านสด ๆ มาจิกออกเป็นเส้น ๆ เมื่อเส้นใยนี้แห้งก็จะนำมาด้นต่อกันให้เป็นเส้นยาวโดยใช้ชุนที่ทำจากไม้ไผ่เป็นที่ม้วนเก็บเส้นใยซึ่งยังไม่ได้ใช้งาน บางครั้งหากมีสีข้อมผ้าซึ่งได้ไปจากแมงก็จะใช้ข้อมป่านให้สวยงามอีกด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่า ในชีวิตประจำวันแล้วผิวดอกเหลืองจะใช้ประโยชน์จากข่ามมากกว่าเสื่อและตะกร้า ผิวดอกเหลืองมักไม่ใช้เสื่อและตะกร้าที่ตนทำแต่จะนำของสองสิ่งนี้ไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งของอย่างอื่นจากผู้คนนอกเผ่าพันธุ์ ส่วนข่ามนั้นนับว่าเป็นที่บรรจุเก็บทรัพย์สินสมบัติที่มีเข้าไว้รวมกันทั้งในข่ามย้ายถิ่นและแม้แต่เมื่อตอนตั้งเพิงพักเป็นที่ ๆ ก็ตาม เวลาออกไปหาเก็บของป่าก็จะนำข่ามติดตัวไปเพื่อไว้ใส่อาหารที่จะหาได้ในคราวนั้น

การค้าขายแลกเปลี่ยนประเภทที่นำข้าวของไปแลกกลับสิ่งของจากคนกลุ่มอื่นก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่ผิวดอกเหลืองได้เครื่องอุปโภค-บริโภคมาใช้ยังชีพ ดังที่เราได้ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่าผิวดอกเหลืองไม่ค่อยได้ติดต่อกับสังคมภายนอกนัก เมื่อพบกับคนแปลกหน้านอกเผ่าพันธุ์ก็จะหลบเสมือนหายตัวได้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความหวาดกลัวหรือเหตุผลอื่นอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นเพราะลักษณะเช่นนี้ที่ทำให้มีผู้พบและเล่าบอกต่าง ๆ กันมาว่าสมัยก่อนนี้ผิวดอกเหลืองเคยทำ "การค้าเงียบ" (SILENT TRADE) เหมือนกันกับพวกปิกมีและชนเผ่าพื้นเมืองในทวีปแอฟริกาใต้เคยกระทำกันมาทั้งนี้โดยการนำเอาของที่ทำได้จากการหาของป่า - ล่าสัตว์ เช่น ขี้ผึ้ง น้ำผึ้ง นอแรด หนังสัตว์ หรือเครื่องจักสานประเภทเสื่อและกระบุงไปวางไว้ ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้หมายกันกับคู่ค้ามี เข่า มัง ขมุ และถิ่น เช่น เมื่อวางของแลกไว้แล้วก็หลบซ่อนมองดูอยู่ห่าง ๆ ครั้นเมื่อคู่ค้าขาประจำออกมาพบแล้วพอใจที่จะแลกสิ่งของของเพื่อนผิวดอกเหลืองคู่ค้าเหล่านั้นก็จะแลกเอาของของผิวดอกเหลืองไปโดยทิ้ง เกลือ ยาสูบ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มหรือเหล็กจำนวนหนึ่งที่คิดว่าพอเหมาะ

ภาพที่ 23 สภาพป่าเสื่อมโทรมจากการบุกรุกขยายพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้นของชนเผ่าม้งที่บ้านบ่อหอย

ภาพที่ 24 การเตรียมพื้นที่เพาะปลูกของชนเผ่าม้งที่ได้แรงงานจากชนเผ่าเผ่าตองเหลือง

พอควรกลับของแลกไว้ ณ ที่แห่งนั้น เมื่อคู่ค้าไปแล้วผีดองเหลืองจึงจะออกมาเก็บรวบรวมของ แลกกลับคืนสู่เทศบาลของคนต่อไป

สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในปี พ.ศ.2512-2538 ชาวเขาเผ่าม้งจากที่ต่าง ๆ ในเขตจังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ และ จังหวัดเชียงราย ได้พากันอพยพมาตั้งถิ่นฐานในบริเวณลุ่มต่อจังหวัดแพร่-น่าน ดอนขุนสถาน คอยภูเต็ง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน และคอยแม่แรม บ้านห้วยหนันทา อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ของผีดองเหลือง ซึ่งต้องร่นเข้าไปอยู่ในป่าลึก การทำป่าไม้ในเขตนี้ต้องหยุดไปในปี 2524 เมื่อไม่มีไม้ต้นใหญ่ ผลประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากบริษัทป่าไม้ดังกล่าวประการสำคัญเห็นจะได้แก่ การที่ชาวบ้านได้มีเส้นทางคมนาคมจากป่าเขาเชื่อมหมู่บ้านบนคอยต่าง ๆ กับถนนแพร่-น่าน ระยะทางของเส้นทางสายดังกล่าวจากบ้านบ่อหอยไปถึงหัวโรง 16 กิโลเมตร ถ้าเดินด้วยเท้าใช้เวลา 4 ชั่วโมง แต่ถ้าเดินทางด้วยรถยนต์จะกินเวลาประมาณราว ๆ 1 ชั่วโมง แม้ว่าจะเป็นเพียงถนนดินธรรมดาที่เต็มไปด้วยฝุ่นในฤดูแล้ง และเป็นโคลนตมในฤดูฝน แต่ก็ยังเป็นเส้นทางสายเดียวที่ผู้คนในเขตนั้นจะได้ใช้เข้ามาติดต่อกับสังคมภายนอกได้ ความสะดวกจากการมีเส้นทางสายดังกล่าวทำให้ชาวเขานิยมซื้อหาสินค้าต่าง ๆ จากตลาด บางครอบครัวซื้อสินค้าประเภทของ (ของชำ) ขึ้นไปขายบนคอย เวลาเจ็บไข้ก็ต้องซื้อยากินแทนการใช้สมุนไพร และถ้าป่วยหนักก็ต้องเหมารถกันลงมาเข้าโรงพยาบาลที่เมืองแพร่

ที่บ้านบ่อหอยยอมรับว่าการทำมาหากินบนคอยปัจจุบันสะดวกกว่าแต่ก่อน แต่ค่าใช้จ่ายก็สูงกว่าสมัยก่อนการปลูกพืชไร่เศรษฐกิจเป็นหลายเท่าตัว ยิ่งไปกว่านั้นพวกเขายังมีหนี้สินซึ่งเป็นของที่ไม่เคยมีมาก่อน การสัมภาษณ์แม้ว่าพบว่าร้อยละ 61 ของครัวเรือนทั้งหมด 65 ครัวเรือนกู้เงินจากพ่อค้าพืชไร่ตลาดแพร่โดยเสียดอกเบี้ย ร้อยละ 3 บาทต่อเดือน ส่วนมากกู้เอามาใช้เพื่อการเพาะปลูก เช่น เป็นค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าจ้างผีดองเหลืองหรือคนพื้นที่ราบถางป่าและทำงานในไร่อย่างอื่นหลายคนนำเงินกู้ไปซื้อรถ เครื่องสีข้าว และเพื่อจ้างถางป่าแห่งใหม่เพราะต้องการขยายพื้นที่ออกไปเพื่อปลูกพืชอย่างอื่น เช่น ละหุ่ง ถั่วเขียว จิง มันสำปะหลัง มะม่วง ขนุน และกาแฟ เมื่อได้รับคำแนะนำว่าจะสามารถขยายผลผลิตจากพืชเหล่านั้นได้ราคาดี แต่ก็ต้องประสบปัญหาการผลิตหลายประการ โดยเฉพาะตลาดจำหน่ายพืชผลเหล่านั้นที่แม้พบว่าเมื่อนำผลผลิต เช่น กาแฟ ขนุน และมะม่วง มาขายที่จังหวัดแพร่แล้วหากนรับซื้อไม่ได้ จึงต้องมีหนี้เพิ่มเป็นทวีคูณ

ผีดองเหลืองและม้งต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น เมื่อฝ่ายหลังขยายพื้นที่เพาะปลูก และต้องการแรงงานเพิ่ม ขณะเดียวกันฝ่ายแรกก็ต้องพึ่งพาอาหารจากฝ่ายหลัง ความผันผวนและความบีบรัดทางเศรษฐกิจข้างต้น ทำให้ม้งต้องแก้ปัญหาหนี้ด้วยการบุกเบิกป่าออกไปอีก เพื่อใช้พื้นที่ปลูกข้าว โปดซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจอย่างเดียวที่ยังคงให้ผลผลิตดีและไม่ค่อยมีปัญหาการจำหน่ายเหมือนพืชไร่อย่างอื่นลำพังเพียงพื้นที่ว่างเปล่าที่บริษัทป่าไม้ไม่ได้ทำไว้ไม่เป็นการเพียงพอต่อความต้องการ

มั่งจึงต้องเปิดป่าแห่งใหม่ซึ่งเป็นป่าดงดิบแหล่งสุดท้ายที่ผิครองเหลืออยู่รอดยร่นเข้าไปอาศัยอยู่ ความอุดมสมบูรณ์ของป่าลดน้อยลง มันป่าก็หาชุดกินไม่ค่อยได้เพราะที่ไหน ๆ มั่งก็จับจองเป็นเจ้าของปลูกพืชผลอื่น ๆ ไปทั่วสัตว์ที่พอมืออยู่บ้างก็เห็นแต่ หนู กระรอก กระแตนกตัวเล็ก ๆ พื้นที่โล่งเตียนบนขุนเขาจำนวนเป็นพัน ๆ ไร่ซึ่งเป็นผลจากการตัดป่าของบริษัทข้างต้นทำให้มั่งจากอำเภอปัว จำนวนไม่น้อยเห็นเป็นโอกาสจึงพากันเข้าไปตั้งหลักแหล่งในเขต อำเภอสา มากยิ่งขึ้น เมื่อบริษัทป่าไม้ข้างต้นเลิกกิจการไปจากที่นั่น ประชากรมั่งที่บ้านห้วยบ่อหอยจึงเพิ่มจาก 11 ครัวเรือนเป็น 65 ครัวเรือน ภายในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นนี้ทั้งหมดเป็นผลมาจากการย้ายถิ่นที่กล่าวมา ปัจจุบัน 1200 คน (พ.ศ. 2535)

เดิมทีนั้นมั่งปลูกข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักและปลูกผักสวนครัวเป็นอาหารเสริมเพียงพอกินกันภายในครอบครัว รายได้ที่เป็นเงินส่วนใหญ่ได้มาจากการขายฝืนที่ปลูกกันครอบครัวละไม่เกิน 3-4 ไร่โดยเฉลี่ย การห้ามปลูกฝืนของทางราชการทำให้มั่งต้องเปลี่ยนไปปลูกพืชไร่อย่างอื่นแทนในบรรดาพืชไร่แล้วมั่งปลูกข้าวโพดมากที่สุด ราคาข้าวโพดเมล็ดที่ตลาดแพร่ในเดือนธันวาคม 2526 กิโลกรัมละ 3.10 บาท ความต้องการให้มีรายได้ทัดเทียมกับที่เคยได้รับจากการปลูกฝืนทำให้มั่งต้องปลูกข้าวโพด ในเนื้อที่มากกว่าฝืนอย่างน้อย 10 -20 เท่าตัว เนื่องจากการเกษตรกรรมของมั่งนั้นเป็นแบบไร่เลื่อนลอย จึงจำเป็นที่จะต้องมีส่วนที่สำรองอีกส่วนหนึ่งไว้คอยปลูกพืชสลับเปลี่ยนกับพื้นที่เดิมที่จะถูกทิ้งไว้กลับมีความอุดมสมบูรณ์อีกภายในเวลา 4-5 ปี โดยปกติครัวเรือนหนึ่ง ๆ จะใช้พื้นที่จำนวน 70-80 ไร่

ในระยะเวลาที่มีถนนของบริษัทป่าไม้ข้างต้น มั่งสามารถเข้ามาติดต่อกับเมืองได้สะดวกและบ่อยครั้งยิ่งขึ้น ทำให้มีการเลียนแบบการอุปโภคบริโภคอย่างคนเมืองมากกว่าแต่ก่อน สิ่งจำเป็นในชีวิตหลายอย่างที่เคยผลิตได้เองก็หยุดทำเพราะเห็นว่าซื้อจากตลาดมาใช้สะดวกกว่า ดังจะเห็นได้ว่าปัจจุบันมั่งเลิกปลูกฝืนแต่ซื้อเส้นใย หรือผ้าจากเมืองไปปักถักเย็บเป็นงานฝีมือต่าง ๆ หรือตัดเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เฉพาะที่บ้านบ่อหอยมีโรงสีข้าวถึง 10 โรง การดำข้าว - ซ่อมข้าวกินอย่างแต่ก่อนมีเหลือให้เห็นน้อย บ้านเรือนจำนวนไม่น้อยก็ปลูกสร้างรูปทรงตามอย่างคนพื้นราบโดยซื้อประตู หน้าต่าง หลังคา สังกะสีและไม้ฝากระดานไปจากในเมือง ม้าต่างที่เคยใช้แบกขนผลิตผลและสัมภาระต่าง ๆ ก็หาดูไม่ได้อีกแล้ว ผิครองเหลือก็คล้ายกับสังคมอื่น ตรงที่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การถอยร่นหนีแยกตัวอยู่ตามอย่างโดดเดี่ยวดังแต่ก่อนมีแต่จะพากันอดตายเพราะขาดอาหาร เช่นนี้จึงทำให้ผิครองเหลือต้องเข้ามาติดต่อกับมั่ง เข้า และชาวเขากลุ่มอื่น ๆ ที่มีของกิน - ของใช้ให้กับตน อย่างไรก็ตามการเข้ามาเกี่ยวข้องกับใครต่อใครนั้นมิใช่เพียงเพื่อมาแลกเปลี่ยนของกันแล้วก็กลับเข้าไป แต่เป็นการเข้ามาในฐานะที่เป็นแรงงานรับจ้างทำงานต่าง ๆ ในไร่ เพราะการที่ชาวเขาขยายพื้นที่เพาะปลูกอย่างฉับพลันทันใด ในขณะที่จำนวนสมาชิกในครัวเรือนยังคงเท่าเดิม (เฉลี่ยครอบครัวละ 8-9 คน) การงานในไร่ย่อมจะไม่เสร็จได้ทัน

ภาพที่ 25 ชนเผ่าม้งจะสอนให้ชนเผ่าเผ่าตองเหลืองรู้จักวิธีการทำไร่ทุกขั้นตอน

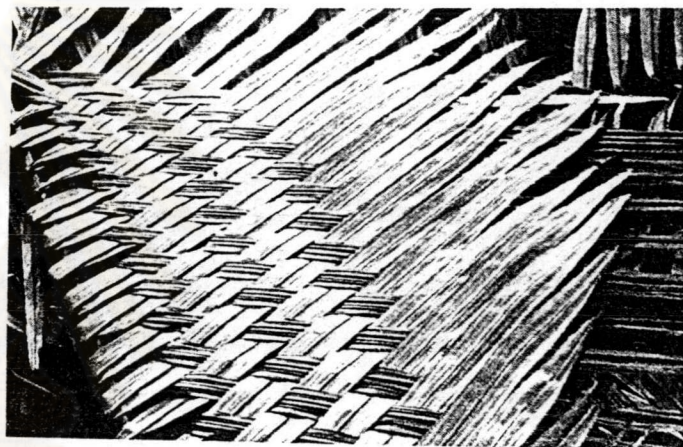
ภาพที่ 26 ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อส่งตลาด

ต่อฤดูกาล ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ย่อมไม่มีเครื่องทุ่นแรงใดที่จะนำขึ้นไปใช้งานบนที่ลาดชันเฉลี่ย 60 - 70 องศา ได้ จึงจำเป็นต้องว่าจ้างแรงงานคนเพิ่ม การว่าจ้างคนพื้นราบขึ้นไปช่วยทำงานบนคanyon นั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงเมื่อเทียบกับการจ้างผิดองเหลือ่งทำงานวันละ 30-35 บาท และถ้าเป็นการเหมาถางป่าละเมาะ เผาหญ้าในไร่บนพื้นราบที่ภูเขา “หลัง” หนึ่งก็จะคิด 2000-3000 บาท แต่การจ้างผิดองเหลือ่งนั้นมั้งจะให้หมู 1 ตัวต่อการทำงานหนึ่งอย่าง ถ้างานมากก็ให้เป็นหมูตัวโตขนาด 14-15 กิโลกรัม แต่ถ้างานน้อย เช่น นวดข้าว 2 วันเสร็จก็จะจ่ายหมูตัวเล็กขนาดน้ำหนัก 8-9 กิโลกรัม เป็นค่าตอบแทน เหตุนี้แรงงานผิดองเหลือ่งจึงเป็นที่ต้องการของมั้งเป็นอย่างมาก

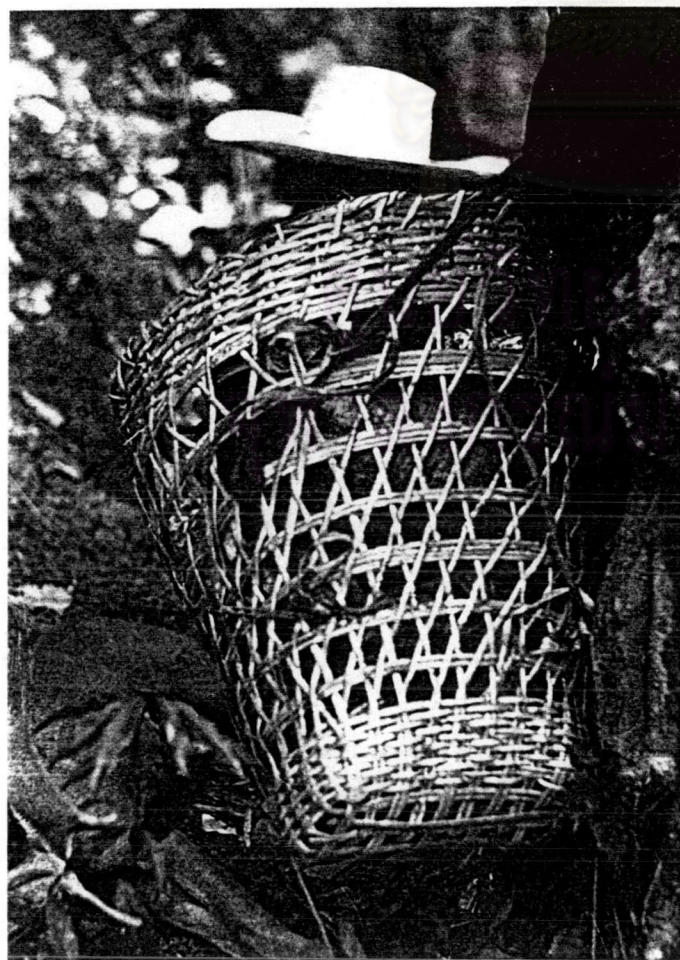
เมื่อแรกเข้ามาช่วยทำงาน มั้งต้องสอนให้ผิดองเหลือ่งรู้วิธีทำไร่ทุกอย่างทุกขั้นตอน ตั้งแต่การถางป่าละเมาะและหญ้าให้เตียน ขุดหลุมปลูกข้าว - ข้าวโพดกลุ่มหนึ่ง ๆ ควรห่างกันเท่าใด แต่หลุมจะต้องหยดเมล็ดพันธุ์ลงก็เมล็ดจึงจะงอกงามให้ผลดี เวลาเก็บเกี่ยวข้าวและนวดข้าวจะต้องทำอย่างไรบ้าง ผิดองเหลือ่งผู้หญิงหลายคนรู้จักดำข้าวผิดข้าว เพื่อแยกแกลบออกจากข้าวสาร นอกจากนี้ผิดองเหลือ่งยังรู้วิธี เลื่อยไม้ ตัดผมด้วยกรรไกร หุงข้าวด้วยหม้อ นุ่งห่มเสื้อผ้าอย่างมั้ง สวมเครื่องประดับประเภทสร้อยคอลูกปัด กำไลข้อมือ ผูกนาฬิกา สวมแว่นตา ใส่รองเท้า ฟังวิทยุ ดื่มสุราและยิงปืน ฯลฯ ภายหลังจากที่เข้าไปรับจ้างทำงานในไร่ของมั้ง นอกจากจะให้อาหารเครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรคเป็นการแลกเปลี่ยนกับแรงงานแล้ว นายจ้างมั้งยังให้ผิดองเหลือ่งขอยืมสิ่งของเครื่องใช้หลายอย่าง ทั้งเครื่องมือทำไร่ หม้อหุงต้มที่ทำด้วยอะลูมิเนียม จาน ชาม กะละมัง ถึงแกลลอนพลาสติก สำหรับไว้ตักน้ำจากห้วยได้จุและเบากว่าไม้ไผ่ ผิดองเหลือ่งบางครอบครัวของ ยืมสังกะสี หรือผ้าพลาสติกจากมั้งเอามานุ่งเป็นหลังค่าเพียงพักแทนใบตองกล้วย การเข้าทำงานในไร่มั้ง ทำให้ผิดองเหลือ่งมีความต้องการสิ่งต่าง ๆ มากไปจากเดิม ดังแสดงไว้ในตารางข้างล่าง ซึ่งเปรียบเทียบของที่ผิดองเหลือ่งได้จากการแลกเปลี่ยนระหว่างอดีตและปัจจุบัน ในตารางดังกล่าวในช่องอดีตจะเห็นว่าผิดองเหลือ่งมีของจากป่ามากมายที่นำเอาไปแลกเปลี่ยนกับ - ของใช้บางอย่างที่จำเป็นต่อชีวิต ในทางตรงกันข้ามเมื่อพิจารณาในช่องปัจจุบันจะพบว่า ถ้าไม่ไปรับจ้างทำงานให้มั้งแล้ว ผิดองเหลือ่งก็เกือบจะไม่มีอะไรที่จะนำไปแลกเปลี่ยนอุปโภค - บริโภคจากมั้งได้เลย

ภาพที่ 27 ในกระท่อมพร้อมวัสดุคิบใช้ในการสานเสื่อ

ภาพที่ 28 ลักษณะลายเสื่อของชนเผ่า
ฝืดองเหลืองเพื่อนำเสื่อไปแลกเปลี่ยน
ของกับชนเผ่าอื่น

ภาพที่ 29 ตะกร้าทำจากหวายชนเผ่า
ฝืดองเหลืองเพื่อนำไปแลกเปลี่ยน
สิ่งของที่ต้องการกับชนเผ่าอื่นใน
บริเวณใกล้เคียงที่อยู่อาศัย

ตารางเปรียบเทียบของที่ได้จากการแลกเปลี่ยน
ในอดีตและปัจจุบัน

ของที่เอาไปแลก	ของที่ไปแลกมา
<p>อดีต</p> <p>น้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง หวาย ตะกร้า และเสื่อทำจากหวาย พืน งาม้าง นอแรด ดีหมี หัวมัน สัตว์ป่าที่ล่ามา ได้ หน่อไม้ สมุนไพร</p> <p>ปัจจุบัน</p> <p>แรงงานรับจ้าง ตะกร้าและเสื่อทำจากหวาย</p>	<p>เกลือ เสื้อผ้า - เครื่องนุ่งห่ม เหล็ก ยาสูบ ไม้ขีดไฟ</p> <p>หมู ข้าวสาร เกลือ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม สีย้อม ผ้า มีด พร้า ไม้ขีดไฟ และไฟแช็ก ไฟฉาย ยาสูบ ยารักษาโรค ต้มหู นาฬิกา แหวน กรรไกร ลูกบิด สร้อยคอ กำไลข้อมือ ปลากะป๋อง ขนมหวาน วิหุ่ สบู่ แชมพู เงิน ช้อน จาน หม้ออะลูมิเนียม เหล็กสามขา (เป็นเตาหุงต้ม)</p>

จากการศึกษาวิจัยสังคมเก็บของป่าล่าสัตว์ในด้านแบบแผนการยังชีพของเผ่าต้องเหลืองจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจ และสังคมของชนเผ่าเหล่านี้มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาตินับตั้งแต่เกิดไปจนตาย ป่าเป็นแหล่งอาหารและแหล่งที่เผ่าต้องเหลืองจะได้เครื่องอุปโภค - บริโภค ทั้งที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคตลอดจนถึงของที่นำไปแลกเปลี่ยนกับคนเผ่าอื่น พิจารณาจากทัศนระของการปรับตัว (ADAPTATION) แล้วเป็นที่น่าสังเกตว่าชนเผ่านี้พอใจที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมมากกว่าที่จะดัดแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่นตัดโค่นต้นไม้เพื่อใช้พื้นที่เป็นไร่นาเพื่อให้ได้ความสะดวกสบายแก่วิถีการดำเนินชีวิตของตน เหมือนอย่างที่คุณคนในสังคมเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเขาทำกัน

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นกับเผ่าต้องเหลืองอันเนื่องมาจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตกยังคงจะเป็นข้อยืนยันให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเผ่าต้องเหลืองกับสภาพแวดล้อมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังได้เห็นแล้วว่าเมื่อป่ามีน้อยลงและที่พอมืออยู่ก็ไม่อุดมสมบูรณ์มากพอที่จะให้อาหารแก่เผ่าต้องเหลืองได้มากดังแต่ก่อน ลักษณะเช่นนี้ทำให้เผ่าต้องเหลืองต้องมาติดต่อกับสังคมภายนอกยิ่งขึ้น

กรณีการศึกษาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของผีตองเหลือง และม้งที่บ้านบ่อหอยข้างต้นเป็นตัวอย่างหนึ่งที่พออธิบายได้ว่าการที่คนต่างวัฒนธรรมได้มีโอกาสเข้ามาสัมพันธ์กันเป็นเวลานานพอสมควร อาจเป็นสาเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งได้และปกติแล้วมนุษย์เรามีแนวโน้มที่จะรับเอาแบบแผนทางวัฒนธรรมที่ตนเห็นว่าดีกว่าวัฒนธรรมของตน จึงไม่แปลกอะไรที่เราพบว่าในเฟิงพักที่มุงด้วยใบตองกล้วยของผีตองเหลืองที่บ้านบ่อหอยมีสิ่งของต่าง ๆ ที่ม้งซื้อขึ้นไปจากตลาดในเมืองอยู่หลายสิบอย่าง สิ่งของเหล่านี้ก็ทั้งวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุอย่างอื่น เช่นการเรียนรู่วิธีการทำมาหากิน ฯลฯ นับวันแต่จะกลายเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมผีตองเหลือง

เมื่อพิจารณาถึงมูลเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในวัฒนธรรมผีตองเหลืองแล้ว ก็กล่าวได้โดยว่าการตัดไม้ทำลายป่าของบริษัทป่าไม้ และการขยายพื้นที่เพาะปลูกของม้งเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ทำให้ผีตองเหลืองต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเพื่อความอยู่รอด เมื่อความอุดมสมบูรณ์ในสภาพแวดล้อมเดิมของธรรมชาติที่นั่นหมดไป ในวันข้างหน้าผีตองเหลืองอาจเหลือเพียงแต่ชื่อตราใบไม้ที่รัฐบาลยังไม่สามารถหยุดยั้งการเพิ่มผลผลิต ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ ฉบับที่ 1-8 โดยไม่ตามความเหมาะสมหรือความต้องการประชาชนในประเทศไทยซึ่งประกอบ เชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์ว่าประชากรเหล่านั้นเขามีความต้องการหรือเปล่า แต่กับครอบงำกระแสวัฒนธรรมตะวันตกด้วยวิธีการขยายพื้นที่เพาะปลูก เป็นแหล่งวัตถุดิบและระบายสินค้าที่ฟุ่มเฟือย เป็นการล่มสลายของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวต่อไปอาจจะเหลือแต่ชื่อ

ระบบการเมืองการปกครอง

ชนเผ่าผีตองเหลือง “มาลาปรี” มีการควบคุมสังคมระดับแบนด์ (BAND LEVEL SOCIETIES) อยู่กับกลุ่มครอบครัวทั้งนี้จะมีผู้ชาย ผู้อาวุโสเป็นหัวหน้ากลุ่ม ในครอบครัวหนึ่ง ๆ จะมีสมาชิก 7-8 คน (J.J.BOELES 1963 : 145) ลักษณะการปกครองดังกล่าว เป็นลักษณะสังคมของวัฒนธรรมเก็บของป่าล่าสัตว์ เพราะชนเผ่าผีตองเหลือง “มาลาปรี” เป็นสังคมที่มีความซับซ้อนน้อยที่สุด เพราะเป็นลักษณะของสังคม เก็บของป่าล่าสัตว์ สังคมชนเผ่าผีตองเหลือง “มาลาปรี” ไม่มีใครมีความคิดอยากเป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวในทรัพยากรพื้นฐานต่าง ๆ เช่นที่ดิน แหล่งน้ำ เพราะมีแนวความเชื่อที่ฝังให้ ไม่ให้เป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติเหล่านั้น แม้กระทั่งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ไม่ได้คิด

แต่ถ้าเป็นลูกจ้างม้งหรือปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ให้คนอื่นไม่เป็นไรทุกคนมีความเท่าเทียมกัน มีอาชีพเฉพาะอย่างน้อย ความแตกต่างกันน้อยในเรื่องของความมั่งคั่ง เกียรติภูมิ

ชนเผ่าผีตองเหลืองกลุ่มหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยสมาชิก 7-8 คน ในจำนวนนี้จะมีพ่อ-แม่ ลูกที่ยังเล็ก ลูกที่ยังไม่ได้แต่งงาน และญาติ ๆ ฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่รวมอยู่ด้วย เวลาหาอาหารหุงต้ม ตัก

น้ำ ทุกคนช่วยกันทำ แต่เวลาในยามหลับนอนจะแยกกันทำ คนละเฟิงพัก คือ พ่อ แม่ และลูกเล็ก ๆ อยู่เฟิงหนึ่ง ลูกที่แต่งงานจะแยกนอนในเฟิงของตนและญาติอื่น ๆ ในสังคมชนเผ่าเผ่าเผ่าต้องเหลือง ไม่มีการทำงานกันทำตามเพศอย่างชัดเจนในทัศนะคนทั่วไปอาจคิดว่าผู้ชายเผ่าเผ่าต้องเหลือง “มาลาบรี” ทำงานหนักขณะผู้หญิงเผ่าเผ่าต้องเหลือง “มาลาบรี” ทำงานในร่ม เลี้ยงลูกทำอาหาร กิจกรรมภายในที่พัก แต่จากที่ได้พบปะและศึกษากลุ่มชนเผ่าเผ่าต้องเหลือง “มาลาบรี” ในที่ต่าง ๆ กลับพบว่าการสร้างที่พักทุกคนช่วยกันทำ ที่บ้านบ่อหอยนั้นผู้หญิงไปตัดไม้ไผ่และใบตองทำโครงที่พักและหลังคา ผู้ชายชุดหลุมรอเอาไม้ไผ่ที่ผู้หญิงไปตัดมาลงหลุม เวลาหาอาหารผู้ชายจะออกไปล่าสัตว์โดยใช้ หอก กระบองเป็นเครื่องมือ ผู้หญิงจะช่วยไล่ต้อนสัตว์ให้ออกมาจากที่ซ่อน ถ้าได้โอกาสจะทุบตี สัตว์เคราะห์ร้ายตัวนั้นเสียในทันที ผู้หญิงมักตื่นเช้าก่อนคนอื่นระหว่างทางที่ไปจับถ่ายได้ฟุ่ม ไม้ก็จะหาชุดหัวมัน และสัตว์เล็ก ๆ เท่าที่จะพอหาได้เอามาทำอาหารเช้า เพิ่มเติมกับของเหลือวันวาน ได้อาหารอย่างใดก็ใส่ถุงย่าม ก่อนถึงที่พักอาจแวะข้างทาง หักพื้ และเก็บกิ่งไม้แห้ง แยกใส่บาเอามาใช้เป็นเชื้อเพลิงหุงต้ม เมื่อถึงที่พักจะพบว่าผู้ชายได้เตรียมก่อกองไฟพร้อมที่จะหุงหาอาหารทันที การทำอาหาร ตักน้ำจากห้วยขึ้นมาใช้ดื่มบนที่พักทั้งผู้หญิง-ผู้ชายจะช่วยกันทำ ในลักษณะใครว่างคนนั้นก็ไปทำ งานบางอย่าง เช่นการตีเหล็กเพื่อทำหอก สานเสื่อ ผู้ชายเท่านั้นเป็นผู้ทำ

ผู้นำของชนเผ่าเผ่าต้องเหลือง มักจะเป็นผู้อาวุโสที่มีประสบการณ์สูงมีความรู้เกี่ยวกับ ประเพณีต่าง ๆ ของชนเผ่าเผ่าต้องเหลือง และการล่าสัตว์ คุณลักษณะรอยเท้าสัตว์ ลักษณะรูสัตว์ว่า สัตว์อะไร เช่น รูตัวคูน ตัวอ้วน ว่ามีตัวอยู่หรือเปล่ารูเก่ารูใหม่ดูจากรอยเท้า มูลของสัตว์เหล่านั้น

ผู้นำชนเผ่าเผ่าต้องเหลืองไม่มีวิธีการบังคับใด ๆ ที่จะให้คนในกลุ่มทำตามความคิดของเขา การตัดสินใจผู้ชายทุกคนในกลุ่มคิดรวมกันทุกคนต่างทำงานของตัวเองไป ไม่มีอะไรพิเศษแตกต่างจากคนอื่น

การควบคุมหรือการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

การจัดระเบียบการควบคุมสังคมไม่เป็นทางการ จากการสอบถามนายปละว่าชนเผ่าเผ่าต้องเหลือง เคยมีการชกต่อย ทุบตีกันทะเลาะเบาะแว้งกัน การขัดแย้งกันจะตัดสินใจอย่างไร นายปละ บอกว่าชนเผ่าเผ่าต้องเหลือง “เขาจับบ่มี เขาตีกับบ่เห็น เขาจับ” ซึ่งอาจหมายความว่าชนเผ่าเผ่าต้องเหลือง ไม่มีมีการทะเลาะเบาะแว้งกันเลย กลุ่มคนพวกนี้รักสันโดจะยอมให้อภัยซึ่งกันและกันหนักนินดาเบาหน่อย เท่าที่คลุกคลีกับชนกลุ่มนี้ เคยเห็นมีครั้งหนึ่งเมื่อวันปีใหม่ มังมีการฉลองปีใหม่ในระหว่างมังนายจ้าง และลูกจ้างเป็นชนเผ่าเผ่าต้องเหลืองมีการดื่มเหล้าฉลองกันมีเรื่องทะเลาะกันระหว่างเผ่าเผ่าต้องเหลืองคนละกลุ่ม เข้าขึ้นมาอีกฝ่ายหนึ่งจะหนีออกจากหมู่บ้าน ไปอยู่ที่อื่น แต่นั่นเป็นเพราะเหล้า ซึ่งแสดงว่าถ้าคนในเผ่าเผ่าต้องเหลือง ถ้าทำผิดบรรทัดฐานอย่างแรง ผิดประเพณี อดศีลผู้นั้นจะแยกตัวเอง ไปจากชุมชนหรือสังคมนั้นเลย

อีกตัวอย่างหนึ่ง นายรัด เป็นชนเผ่าเผ่าเผ่าต้องเหลือง เข้ามารับจ้างทำไร่ที่บ้านขุนสถาน ปลูกเพิงพักใกล้ไร่มีนางจ้าง ในคืนวันหนึ่งขณะมีพ่อแม่ไม่อยู่บ้านไปทำธุระต่างคอย ปล่อกลูกสาวอยู่บ้านคนเดียว คืนนั้นก็มီးเสือปลาเข้ามาในบ้านมีนางจ้างมากัดกินเปิดกินไก่ตัวเล็กเลี้ยงมี ด้วยความกลัวเสือปลาลูกสาวจึงไปขออาศัยนอนกับนายรัด เป็นชนเผ่าเผ่าต้องเหลืองเกิดการได้เสียกัน เป็นสามีภรรยากัน ตอนเช้านายรัดสามีพาลูกสาวมีเป็นภรรยาหนีเข้าป่า ทั้งสองคนทำผิดประเพณี ทั้งสองฝ่ายชนเผ่ามี และชนเผ่าเผ่าต้องเหลือง “มาลาบรี” จะไม่มีการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์กันเด็ดขาด ถือว่าผิดบรรทัดฐานทั้งสองฝ่าย นายรัด และสาวมีต้องเปลี่ยนชื่อ กลัวชนเผ่าทั้งสองจะตามมาทำร้ายเอา

ในปัจจุบันนี้สภาพป่าไม้ถูกทำลายกระแสนวัฒนธรรมเมืองเข้าสู่ตามคอยต่าง ๆ ป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งที่ทำมาหากินก็ไม่มีให้หาอาหารได้ต่อไป ระบบเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการยังชีพ ผู้นำชนเผ่าเผ่าต้องเหลืองก็ต้องเปลี่ยนไป อีกลักษณะหนึ่งก็จากเดิมผู้ทำระบบอาวุโส มีประสบการณ์ในการหาอาหารหรือมีความรู้ความสามารถ ในพิธีกรรมประเพณีต่าง ๆ ก็เปลี่ยนมาเป็นผู้นำลักษณะใครก็ที่สามารถติดต่อสังคมภายนอกได้ เช่น รู้ภาษาและสื่อสารกับชนเผ่าอื่นได้ ไม่จำเป็นจะต้องอาวุโสจะเป็นเด็กก็ได้สามารถจูงใจ โน้มน้าวให้ชนเผ่าเผ่าต้องเหลืองทำงานกับนายจ้าง จะเป็นมีก็คืนนายจ้างพื้นที่ดี ต่อรองราคางานไร่ ถางป่า ตกลงราคากัน เพื่อให้ได้อาหารมากินกันในหมู่บ้านเผ่าเผ่าต้องเหลืองด้วยกัน

ระบบการศึกษาและการขัดเกลาทางสังคม

ชนเผ่าเผ่าเผ่าต้องเหลือง “มาลาบรี” ไม่มีการแบ่งงานตามเพศไว้อย่างชัดเจน โครงการทางสังคมมีความซับซ้อนน้อยสุด การเรียนรู้วัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นตั้งแต่เกิด และดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งวันตาย ระบบการศึกษาชนเผ่าเผ่าต้องเหลืองที่บ้านบ่อหอยเป็นลักษณะอรูปนัย (INFORMAL EDUCATION) ได้การเรียนรู้จากการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา และญาติพี่น้องภายในครอบครัวหรือการเลียนแบบจากเพื่อนเล่นที่โตกว่าในกลุ่มเดียวกัน จนกลายเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ ถ่ายทอดสืบกันมาโดยมิได้ตั้งใจ

สังคมเผ่าเผ่าต้องเหลือง หน้าที่อบรมสั่งสอนและการถ่ายทอดวิชาความรู้ตกเป็นภาระกิจของครอบครัว ส่วนแนวทางการอบรมสั่งสอนสุดแท้แต่ผู้ใหญ่จะเห็นสมควร ว่าเหมาะสมประการใด โดยคำนึงถึงความนิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีของเผ่าเผ่าต้องเหลือง “มาลาบรี” เป็นสำคัญ การให้การศึกษาอบรมเพื่อให้เขาได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งช่วยให้เขารู้จักปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เขาดำรงอยู่

ในการอบรมสั่งสอนการขุดเกลาสังคมชนเผ่าเผ่าต้องเหลือง จะแบ่งสอนตามเพศ คือเด็กชาย จะตามพ่อหรือเพื่อน โตกว่าเข้าป่าล่าสัตว์เก็บของป่ามาเป็นอาหารที่ไกลจากที่พัก เทคนิคการล่าสัตว์คุณลักษณะลอยสัตว์ตัวตื้น อัน หนู ลักษณะแตกต่างกันอย่างไร เช่น

วิธีการหาอาหาร (HUNTING & GATHERING) สามารถกล่าวได้ว่าชนกลุ่มนี้เป็นนักล่าสัตว์มืออาชีพ トラบใดที่ป่าไม้และภูมิประเทศในบริเวณที่ชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ยังไม่ถูกทำลายจากการโค่นป่าและเผาป่าเพื่อทำไร่ของชนกลุ่มอื่น ชนกลุ่มนี้จะมีชีวิตอยู่รอดและหาอาหารกินที่อุดมสมบูรณ์ ความสามารถในการล่าสัตว์และเก็บผลหมากรากไม้

ขั้นตอนและเทคนิคที่ชนเผ่าเผ่าต้องเหลืองใช้ในการหาอาหาร สามารถแบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ

1. การขุดมันเก็บผลไม้มันเผ่าเผ่าต้องเหลืองจะขุดเผือก มัน รากไม้ชนิดต่างๆ โดยทั่วไปการหาอาหารโดยการเก็บของป่ามักจะเป็นหน้าที่ของผู้หญิง เด็กหญิง โดยแม่จะสอนลูกสาวคุณลักษณะพืชว่าชนิดไหนกินได้ ชนิดไหนกินแล้วเป็นอันตรายหรือมีพิษ การหาอาหารลักษณะนี้ในรัศมี 1 กิโลเมตร ของรอบ ๆ ที่พัก ส่วนที่ไกลออกไปเป็นหน้าที่ของพวกผู้ชาย เด็กชาย พืชผลที่ชนกลุ่มนี้ขุดมักจะเป็นพืชชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1.1) พืชที่กินเป็นอาหาร เช่น มันขาว, มันลาย, มันเหลือง, มันจาก, มันกอก, ลูกต้าว (ลูกซิด)

หน่อไม้ และผลไม้ต่าง ๆ ที่ขึ้นในบริเวณนั้น

วิธีการขุดมัน หลังจากชนกลุ่มนี้หาต้นมันชนิดต่าง ๆ ได้แล้วว่าอยู่ที่ใดก็จะใช้เสียมหรือไม้ปลายแหลมขุดเป็นหลุมลึกลงไปประมาณ 30 ซม. เพื่อที่จะหารากของมันก่อน เมื่อพบรากแล้วก็ตัดเฉพาะส่วนโคนของหัวมันเพียงครึ่งตัวเท่านั้นเพื่อที่จะให้หัวมันส่วนที่เหลือกับรากที่เหลือมีโอกาสงอกขึ้นมาอีก เหตุที่ทำได้เช่นนี้ เพราะชนกลุ่มนี้จะอพยพย้อนกลับมาที่เดิมอีกหลังจากแหล่งอื่น ๆ อาหารหมด ฉะนั้น รากที่เหลือเมื่อย้อนกลับมาแล้วก็จะมีความงอกออกมาเต็มที่เหมือนเดิมเมื่อครบกำหนดย้ายกลับมาอีกครั้งและสามารถนำมากินเป็นอาหารได้ต่อไป ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าชนกลุ่มนี้รู้จักการสงวนแหล่งอาหารและจากการสัมภาษณ์ คุณจิรวัดน์ แสนท้าว เจ้าหน้าที่สงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน กล่าวว่า เทคนิคการขุดมันของชนกลุ่มนี้ต่างกับชนกลุ่มอื่น เช่น เผ่าม้งและเข่า เพราะชาวเผ่าม้งและเข่า จะขุดมันโดยเอาเชือกหรือเถาวัลย์มาผูกมัดติดกับต้นไม้แล้วโยงพาดกับต้นไม้ต้นอื่นหรืออาจจะเอาไม้ไผ่มาไค้งงอกับเชือกแล้วเอาน้ำมาเทที่ต้นมัน เมื่อน้ำลงไปในวันมาก ๆ ดินจะอ่อนตัวแล้วไม้ไผ่ที่ไค้งงอติดกับเชือกที่ผูกกับต้นมันก็จะติดกับต้นมันขึ้นมาทั้งต้นในลักษณะถอนรากถอนโคน ซึ่งวิธีการเช่นนี้ต้นไม้ที่ถูกถอนจะไม่มีโอกาสได้แพร่ขยายพันธุ์อีกต่อไป นอกจากนี้ยังมีพืชบางชนิดที่ชนกลุ่มอื่นไม่ค่อยรู้จักแต่ชนกลุ่มนี้รู้จักและนำมากินเป็นอาหาร เช่น

- ผักค้ำก กินยอดอ่อนโดยนำไปต้มแกงต่าง ๆ มีกลิ่นและรสเหม็นเขียว
- ผักโยน กินส่วนดอกและยอดอ่อน เอามาต้มเช่นกัน
- ว๊อกแวม นำมาต้มแกง
- อีตึก กินส่วนยอดอ่อนโดยการนำไปต้มใส่เกลือแล้วนำไปเผาไฟ
- มลาซำก กินต้นตรงส่วนกิ่งอ่อนโดยแกะเปลือกออกแล้วกินสด ๆ มีรสเปรี้ยว ๆ ชุ่มคอ
- กรีน กินส่วนราก ลูกและลำต้น
- ละออก กินใบอ่อน
- ป๊าป กินลูกสุก
- ริ่ง กินลูกสุก
- ทะเยิน กินยอดและใบ โดยใช้กินเล่น มีรสเปรี้ยว
- กุงโกง กินส่วนยอดอ่อน โดยใช้ต้มแกง
- ลำโป๊ะ กินลูกสุก
- เกียต กินลำต้นเวลากระหายน้ำ

1.2) พืชที่ใช้รักษาโรค นอกจากพืชชนิดต่าง ๆ ที่ชนกลุ่มนี้ได้เก็บในบริเวณที่อยู่อาศัยของพวกเขาเป็นอาหารแล้ว ชนกลุ่มนี้ยังรู้จักชนิดของพืชต่าง ๆ เพื่อนำมาช่วยในการรักษาโรคได้ด้วย เช่น

- ต้นสะอาล (ภาษามลาบรี) สะเรียมคง (ภาษาเหนือ) สะเคาะป่า (ภาษาภาคกลาง) เป็นยารักษาโรคไข้ป่า วิธีการใช้ โดยการต้มกับน้ำแล้วนำมาพอกหรือโปะบนศีรษะ พืชชนิดนี้จะไม่นำมาใช้กิน

- ต้นขิมปัด (ภาษามลาบรี) เป็นยาแก้พิษตะขาบวิธีใช้โดยการเอาก้านหรือกิ่งของต้นมาถูกับก้อนหินให้ละเอียดจนเป็นน้ำแล้วนำมาใส่แผลที่ถูกงูกัด

- ต้นป๊าป (ภาษามลาบรี) เป็นยาแก้ไขแก้ปวดศีรษะ วิธีใช้โดยการนำมาต้มแล้วจึงนำมาต้ม
- เห็ดแดง รักษาโรคเป็นน้ำหนวก วิธีการใช้โดยการนำเห็ดมาต้มจนน้ำเป็นสีแดง ทิ้งไว้ให้เย็นแล้วนำไปหยดหูวันละ 3 ครั้ง

1.3) พืชที่นำมาทำเครื่องใช้ไม้สอยชนกลุ่มนี้รู้จักการเก็บพืชอื่นนำมาใช้ประโยชน์ในการทำเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น

- ต้นหวาย นำเอาเปลือกหวายมาทำเสื่อ ตะกร้า และนำหวายมาทำหลังคาเพิง จากการสัมภาษณ์ชนเผ่าม้งนั้น หวายโดยทั่ว ๆ ไปแล้วชนเผ่าม้งจะเรียกหวายว่า กำแพง (KAVTHEE) ซึ่งมีอยู่ 5 ชนิด และหวายที่นิยมนำมาใช้จักสานมากที่สุดคือ หวายที่มีเส้นขนาดกลางซึ่งเรียกว่า ดี โกลว

- ดันไผ่ นำเอากระบอกลำไผ่มาทำกระบอกลูกข้าว กระบอกลำไผ่ และเครื่องมือเครื่องใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ช้อน กลึงยาสูบ ไม้คนข้าว ขลุ่ยส่งสัญญาณ เป็นต้น ดันไผ่ชนิดที่ชนเผ่าผิวดองเหลืองนิยมใช้งานมากที่สุดคือ ไม้เทียะ ไม้ฮัก ไม้ซางซึ่งภาษามลายูเรียกว่า ะทาง ตะลาชะว้อก

- ดันปาน รู้จักใช้ประโยชน์จากดันปานในการทำยามหรือสานทำเป็นตาข่ายจับปลา ดันปานภาษามลายูเรียกว่า ทะเป็ด (THAPE : T)

- ดันดาว (ดันซิด) จะนำมาใช้สานเป็นเสื่อปูนอนซึ่งเสื่อที่สานจากใบดาวนี้ภาษามลายูจะเรียกว่า ตะโอะ

- ใบก้อ มีลักษณะใบจาก เอามาสานมุงหลังคาเพิง

2. การเก็บน้ำผึ้ง ชนกลุ่มนี้มีความชำนาญในการปีนต้นไม้เป็นอย่างยิ่งไม่ว่าต้นไม้ไหนจะสูงใหญ่เพียงใด สมาชิกของชนกลุ่มนี้เกือบทุกคนก็สามารถที่จะปีนขึ้นไปได้ จากการที่ชนกลุ่มนี้ปีนต้นไม้เก่งทำให้พวกเขาสามารถเก็บน้ำผึ้งได้มาก จะแบ่งไว้กินเอง ที่เหลือจะนำไปแลกสิ่งของต่าง ๆ กับชนกลุ่มอื่น นอกจากการเก็บน้ำผึ้งแล้วส่วนรังผึ้งที่เหลือจากการคั้นนั้นชนกลุ่มนี้ก็จะนำมาต้มเพื่อใช้ทำเทียนหรือขี้ผึ้ง ส่วนการทำเทียนนั้นมีขั้นตอนในการทำดังนี้คือ หลังจากการต้มหลายครั้งแล้วจนเหลือส่วนที่ไม่ใช่คือ เศษของรังผึ้งต่าง ๆ ก็จะดักทิ้งไปเหลือแต่เนื้อขี้ผึ้งแท้ ๆ จากนั้นจึงนำขี้ผึ้งนำไปต้มอีกแล้วเทใส่กระบอกลำไผ่ช่วยอัดให้เต็ม จากนั้นปล่อยให้แห้งแล้วจึงทุบกระบอกลำไผ่ออกสำหรับใส่เทียนนั้น ได้มาจากฝ้ายหรือใช้เศษผ้าทำเป็นไส้

3. การล่าสัตว์ สามารถกล่าวได้ว่าชนกลุ่มนี้เป็นพรานล่าสัตว์ผู้ยิ่งใหญ่ได้โดยมีเครื่องมือล่าสัตว์ของชนกลุ่มนี้มีเพียงไม่กี่อย่างเท่านั้น พบว่าอาวุธที่ใช้ในการล่าสัตว์มีเพียง 2 ชนิดคือ หอกหรือมีดเท่านั้น ไม่พบว่าชนกลุ่มนี้รู้จักการใช้ธนู หนังสติ๊ก และกับดักชนิดต่าง ๆ ในปัจจุบันเทคโนโลยีในการล่าสัตว์ของชนกลุ่มนี้ถ้าเป็นการล่าสัตว์ใหญ่มักจะออกไปเป็นกลุ่มประมาณ 3 คนขึ้นไป ทุกคนจะมีอาวุธส่วนใหญ่จะใช้มีดหรือหอก วิธีล่าสัตว์ถ้าเป็นสัตว์ที่ไม่ค่อยขี้ขลาด เช่น หมูป่า ก็จะไล่ค้อนพร้อมกันแล้วใช้หอกพุ่งเข้าไปใส่หมูป่าตัวนั้นการพุ่งครั้งแรกไม่เจาะจงว่าจะต้องถูกที่สำคัญให้ตายทันที ถ้าพุ่งครั้งแรกและถูกหมูป่าตัวนั้นไม่ตายทันทีคนอื่นจะเข้าไปซ้ำทันที แต่ถ้าล่าสัตว์ใหญ่อาจารย์ไกรศิริ นิมนานเหมินทร์ กล่าวว่าชนกลุ่มเคยล่าช้าง โดยการไล่ช้างขึ้นเขาและใช้คบไฟส่องไล่ให้ช้างกลัว เมื่อตอนขึ้นเขาแล้วก็จะใช้หอกแทงเท้าหลังของช้างจนกระทั่งช้างตัวนั้นวิ่งไปไม่ไหวไปไหนไม่ได้ ในที่สุดก็จะล้มตายเองและคุณเสรี ชมภูมิ่งก็เคยพบเห็นว่าชนกลุ่มนี้

มีการล่าสัตว์ด้วยวิธีคล้ายกับการ “ไล่ราว” กล่าวคือ พวกหนึ่งไล่ต้อนเมื่อถึงช่องแคบที่ดักอยู่ก็จะ หอกพุ่งเข้าไล่ เป็นต้น

การจับสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำประเภทปู ปลา กบ เต่าตามห้วยนั้นชนกลุ่มนี้จะใช้ไฟช่วย ล่อง โดยการนำไม้มาจุดเป็นคบไฟจากนั้นก็ยกก้อนหินออกแล้วก็ใช้มือล้วงจับสัตว์ต่าง ๆ นั้น ถ้า ก้อนหินใหญ่ ๆ และยกไม้ไหวก็จะใช้ไม้ช่วยในการงัดก้อนหินออก การจับสัตว์ตามห้วยโดยวิธีนี้ ส่วนมากเล็ก ๆ และผู้หญิงจะชอบจับกันมาก ภาชนะที่นำไปใช้ใส่สัตว์น้ำของพวกนี้ก็คือ ข่าม บาง ครั้งจากการจับสัตว์น้ำโดยวิธีนี้ผู้หญิงและเด็ก ๆ จะได้อาหารมาจนเกือบเต็มถุงข่ามแทบทุกครั้ง

สัตว์ที่ชนกลุ่มนี้ล่ามากินเป็นอาหารสามารถจัดออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. สัตว์ที่ล่าโดยการไล่หอก เช่น หมูป่า เก้ง เม่น ชะมด ฟาน ช้างป่า เสือ หมี ลิง เป็นต้น
2. สัตว์ที่ล่าโดยการไล่เสียมขุด เช่น ตัวคูน อ้น ตะกวด แลน งูสิง งูเห่ล้อม หงู เป็นต้น
3. สัตว์ที่ล่าโดยการปีนต้นไม้และเก็บจากผึ้ง เช่น รังผึ้ง แมลงต่าง ๆ ไช่นกและลูกนกที่อยู่ บนต้นไม้ หอยภูเขา หอยทาก เป็นต้น
4. สัตว์ที่ล่าโดยการจับจากแม่น้ำลำธาร เช่น เต่า ปู ปลา หอย เป็นต้น

ส่วนพืชผักต่าง ๆ ที่ขุดและหามาได้ ถ้าเป็นพวกมันชนิดต่าง ๆ และหน่อไม้จะใช้วิธีเผาใน กองไฟจนกว่าจะสุกแล้วจึงนำมากิน หรือไม่เช่นนั้นก็นำมาต้มทำเป็นอาหารกิน

การกินอาหารภายในครอบครัวเดียวกัน โดยปกติสมาชิกภายในครอบครัวจะรวมกิน อาหารด้วยกันโดยกินอาหารจากภาชนะใบเดียวกัน สำหรับเด็กเล็กนั้นขณะที่กินอาหารแม่ก็จะ ป้อนข้าวไปด้วย ในกรณีที่ฝ่ายชายหรือหัวหน้าครอบครัวไปรับจ้างทำงานไรรังยังไม่กลับสมาชิกใน ครอบครัวก็จะรอกินข้าวพร้อมกันหมด ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากภาชนะที่ใส่อาหารและ จำนวน อาหารนั้นไม่เพียงพอที่จะแบ่งเก็บไว้ต่างหากและเท่าที่สังเกตจะพบว่า เมื่อผู้ชายคนไหนออกไปล่า สัตว์หรือหาพืชผลต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วมีพืชผลและอาหารที่หามาได้นั้นจะนำมาแบ่งปันสมาชิกใน ครอบครัวเสมอ

ชนกลุ่มนี้ไม่เก็บรักษาอาหารไว้กินนาน ๆ (FOOD-PRESERVATION) ไม่รมครัวเนื้อสัตว์ หรือใช้เกลือคลุกเพื่อเก็บไว้กินได้หลาย ๆ วัน อาหารที่หามาได้จะกินให้หมดภายในวันนั้นเมื่อ หมดแล้วจึงออกไปหาใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าอาหารที่ได้มานั้นเพียงพอกับจำนวนสมาชิกที่มี อยู่เท่านั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีการเก็บรักษาอาหารไว้

คำจำกัดเกี่ยวกับการเรียกชื่อต่าง ๆ ของชนเผ่าผีตองเหลือง

วัฒนธรรมประเพณีและความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาทุกเผ่าพันธุ์ ย่อมมีความแตกต่างกันซึ่งอาจจะมีผลจากสาเหตุต่าง ๆ กันสิ่งแวดล้อมของบริเวณที่อยู่อาศัยของมนุษย์แต่ละกลุ่ม เป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ความรู้สึกนึกคิด ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ชนเผ่าผีตองเหลืองในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว และสิ่งมีชีวิตรอบตัว ให้ความหมายและคำจำกัดความ

1) คำจำกัดความเกี่ยวกับสัตว์

หมูป่า	คล้าย ๆ กับหมูบ้านแต่อาจมีมันจะยาวกว่า
เสือ	คล้าย ๆ กับแมว ตัวลายก็มี ตัวดำก็มี
งู	หัวมันค่อม ๆ เล็กงู ๆ ไม่มีตีน ไม่มีขา
หมี	ตัวดำแล้วก็ยกตัวได้ (ผู้เขียนเข้าใจว่าอาจจะหมายถึงขีดตัวได้)
ช้าง	ใช้วงไปเอาหญ้ามากิน ใช้หัวไปจุ่มน้ำ ใช้หางฟาดตูดคั่ง ปู๊ป ปู๊ป ๆ ๆ
นก	ตัวเหมือนไก่ แต่ว่าตัวใหญ่ก็มี ตัวเล็กก็มี

2) การตีความหมายและคำจำกัดความเกี่ยวกับดวงดาวต่าง ๆ

ดวงอาทิตย์	มีความหมายเท่ากับ พ่อ (ภาษามลาบรีเรียก อาเส็กหรืออาตาล)
ดวงจันทร์	มีความหมายเท่ากับ แม่ (ภาษามลาบรีเรียก อาอูย, อาเก๊ะ)
ดาวต่าง ๆ	มีความหมายเท่ากับ ลูก (ภาษามลาบรีเรียก ชะมอน, ชะดาว)
ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับดวงดาวต่าง ๆ ของชนกลุ่มนี้นั้น	ชนกลุ่มนี้เรียกว่า
ดวงอาทิตย์	เป็นตัวพ่อ ตัวพ่อนี้มาก่อนมาตอนเช้า
ดวงจันทร์	เป็นตัวแม่ ตัวแม่นั้นมาตอนเย็นมืด ๆ ตัวสีนวล ๆ
ดวงดาว	เป็นตัวลูก ตัวลูก ๆ บางทีก็มา บางทีก็ไม่มา
ท้องฟ้า	ตัวกว้าง ๆ อยู่ไกลมาก

ประเพณีและความเชื่อของชนเผ่าผีตองเหลือง

ประเพณีความเชื่อของชนเผ่าผีตองเหลือง ไม่ซับซ้อนเหมือนชนเผ่าอื่น ๆ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ประเพณีและความเชื่อของชนเผ่าผีตองเหลืองเป็นกฎเกณฑ์ควบคุมพฤติกรรมคนในสังคมเผ่าผีตองเหลืองในชีวิตประจำวันภายใต้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น ข้อห้ามเป็นชู้กับภรรยาคนอื่น การเจาะหูในผู้ชายชนเผ่าผีตองเหลืองถือว่าเป็นชนกลุ่มเดียวกัน

การแบ่งไข่แบ่งหนาว นอกจากจะไข่ดอกไม้ มัน ลูกชิต และเนื้อสัตว์ต่าง ๆ แล้ว จากการสัมผัสภายในห้องซึ่งเคยแบ่งไข่แบ่งหนาวโดยการไข่ดอกไม้และไข่ไก่ให้วัวและวิธีแบ่งไข่แบ่งหนาวของไ้ทอนก็แตกต่างกันไปจากวิธีของแบ่งน้อยดังนี้คือ

เมื่อนำดอกไม้ ฟ้าย และไข่ไก่ (ปะการัม, น็อค, ไข่สระแกง) ไปวางไว้ใต้ต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ สำหรับไข่ไก่หลังจากนำไปวางไว้แล้วเมื่อตกเย็นจะกลับมากินใหม่โดยแบ่งให้พี่น้องกินด้วย ส่วนฟ้ายจะนำมามัดคอและแขนของผู้ป่วยซึ่งอาจจะเป็นการมัดขวัญ ถ้ามีการฆ่าหมูหรือฆ่าสัตว์อื่น ๆ ก็จะแบ่งชิ้นส่วนหมูบางส่วนให้วัวแล้วเรียกญาติพี่น้องมารวมกินอาหารด้วยกัน ถ้าอาหารเหลือก็แจกจ่ายแบ่งปันกันไป หลังจากนั้นแล้ววันรุ่งขึ้นก็จะย้ายบ้านหนีไป

การผัดผีหรือฮีดหรือผัดประเพณี

ประเพณีความเชื่อถือเกี่ยวกับการผัดผีของชนเผ่าเผ่าตองเหลืองไม่ซับซ้อนเหมือนกับชนเผ่าอื่น ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับการผัดผีดังนี้

- ในกรณีที่ผู้หญิงมีชู้กับชายอื่น ผู้ชายจะหย่าร้างทันทีเพราะกลัวว่าตนเองจะมีเคราะห์หรือจะมีอันเป็นไป เช่น อาจจะถูกต้นไม้ล้มทับ หรือถูกงูกัด หรือถูกของมีคมบาดมือ เป็นต้น

- ในกรณีที่มีการทำคลอด ห้ามผู้ชายเข้าไปทำคลอดด้วย ผู้หญิงจะช่วยเหลือกันเองเท่านั้น และห้ามผู้ชายเข้าไปใกล้บริเวณที่ทำคลอดโดยเด็ดขาด

- จากการสัมภาษณ์คุณบัญญัติ เลขะวณิช นักนิยมนไพรชาวจังหวัดแพร่อีกคนหนึ่งซึ่งได้คุ้นเคยและคลุกคลีกับสมาชิกของชนกลุ่มนี้จะไม่เดินลอดแถววัลย์ขนาดใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าแถววัลย์นี้พาดไปโยงอยู่ระหว่างต้นไม้ใหญ่ด้วยแล้ว ชนกลุ่มนี้จะเดินเลี่ยงไปทางอื่นเพราะเขาถึงว่า ผัดผีและจะทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ

- ผู้ชายเผ่าเผ่าตองเหลืองบางคนให้ความสำคัญกับร่างกายส่วนศีรษะของตนมากถ้ามีคนไปจับหรือลูบหัวจะถือว่าผัดผีเพราะผู้ถูกจับหัวจะรู้สึกปวดหัวและปวดตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น แขนขา ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถทำงานต่าง ๆ ได้ เช่น ฟันไม้ เป็นต้น

การฝังศพ

หลักฐานเกี่ยวกับการฝังศพของกลุ่มชนเผ่าเผ่าตองเหลืองเริ่มแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนเพราะคนกลุ่มนี้ไม่มีสุสานเป็นของตนเอง กล่าวคือเมื่อมีคนตายในขณะที่พักอยู่ที่ใดก็มักจะฝังศพไว้ในบริเวณนั้นแล้วก็จะย้ายที่อยู่ไปอยู่ที่อื่นทันที แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการฝังศพก็ยังพอมีบ้างจากการสัมภาษณ์สมาชิกของกลุ่มนี้

ภาพที่ 32 นายห้วยฝิ่งศพเด็กหญิงก้อยลูกสาว ไปฝังในป่าบนภูเขาสูงตามประเพณีดั้งเดิมของชนเผ่าผีตองเหลือง

ภาพที่ 33 เด็กหญิงก้อยตายสาเหตุด้วยโรค Thalassemia เป็นพันธุกรรมเกิดจากการแต่งงาน Cousin Marriage ของชนเผ่าผีตองเหลือง (จากความเห็นของแพทย์ รพ. ร้อยกวาง)

Cavan.

- ในกรณีที่มีการฝังศพ บางครอบครัวมีการถือฮีดโดยจะต้องฝังศพของผู้ชายไปทางทิศตะวันตกและศพของผู้หญิงจะหันไปทางทิศตะวันออก ถ้าฝังผิดทิศดังกล่าวถือว่าผิดประเพณีและในกรณีที่ผู้หญิงตายพวกผู้หญิงด้วยกันจะห้ามศพผู้หญิงไปฝังกันเอง และถ้าผู้ชายเป็นผู้ตายพวกผู้ชายด้วยกันจะห้ามศพผู้ชายไปฝังกันเอง การฝังศพว่าถ้ามีผู้ใดผู้หนึ่งในเผ่าตายเขาจะนำศพนั้นไปวางไว้บนแคร่ซึ่งสร้างไว้บนต้นไม้เพื่อป้องกันสัตว์บก เช่น เสือ มาขุดคุ้ยกินศพเป็นอาหาร กล่าวว่ามีศพที่ตายเพราะถูกสัตว์ทำร้าย เช่น เสือกัดตายเขาจะมัดศพกับแคร่แล้ววางบนต้นไม้โดยให้ศพนอนคว่ำหน้าเอาหลังหงายขึ้นบน ส่วนศพที่ตายปกติคือไม่ได้ตายเพราะอุบัติเหตุหรือถูกสัตว์ทำร้ายจนตาย เขาจะมีการฝังในลักษณะปกติโดยจะมีการขุดหลุมลึกประมาณ 1 เมตรหรือเท่าความสูงถึงระดับหน้าอกหรือสะเอวของผู้ตาย แล้วใช้เสื่อที่ผู้ตายเคยใช้นอนหรือใบตองปูกับพื้นหลุมก่อนแล้วจึงวางศพลงไป หลังจากนั้นจะมีการใช้เชือกที่ทำมาจากต้นหวายหรือเถาวัลย์ที่หาได้ในบริเวณนั้นมัดปลายเท้าและข้อมือในลักษณะของการมัดตราสังข์ของคนไทย แล้วใช้กิ่งไม้วางขัดหรือทับบนศพในลักษณะขวางลำตัวโดยวางไว้บริเวณปลายเท้า 1 ท่อน กลางลำตัว 1 ท่อน บริเวณศีรษะ 1 ท่อน และข้างลำตัวซ้าย-ขวาอีกข้างละ 1 ท่อน เพื่อป้องกันเ็นของศพจะขีดตัวและทำให้เกิดอาการเกร็งซึ่งจะมีผลให้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของศพไหลจากหลุมฝังศพซึ่งเป็นโอกาสให้สัตว์ต่าง ๆ มาขุดคุ้ยแทะศพนั้นเป็นอาหารได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขากล่าวว่าถ้าเสื่อมากัดศพแล้วจะจำกลิ่นเนื้อคนได้แล้วเสื่อจะล่าคนมากินเป็นอาหารได้ในภายหลัง ส่วนการวางทิศทางของศพนั้นมักจะวางศีรษะหันไปทางทิศตะวันตกโดยให้ศพไปทางทิศตะวันออก การวางทิศทางของศพนี้ไม่จำกัดเพศและอายุของผู้ตายแต่จากการสัมภาษณ์ของสมาชิกบางครอบครัวของชนกลุ่มนี้กล่าวว่า บางครอบครัวอาจจะวางศพโดยให้ศีรษะผู้ชายหันไปทางทิศตะวันตกและผู้หญิงหันไปทางทิศตะวันออก ส่วนเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงก็ฝังเหมือนผู้ใหญ่ศพที่ฝังทุกศพจะมีสิ่งของที่ผู้ตายเคยใช้มาก่อน เช่น การบอกรู้ ไม้ไผ่ และเสื่อผ้า บางครั้งก็ใส่อาหารและยาสูบที่ผู้ตายเคยสูบฝังลงไปด้วย การฝังศพส่วนใหญ่ถ้าตายที่ไหนก็จะฝังไว้ในบริเวณใกล้ ๆ ที่พักโดยปกติจะฝังไว้ในบริเวณเชิงเขาและจะไม่ฝังไว้บนคอยเพราะกลัวเสื่อจะมาคุ้ยศพกินได้ง่ายและจะไม่ฝังไว้ริมห้วยเป็นอันขาด

จากการสัมภาษณ์คุณจิรวัดน์ แสนท้าว เจ้าหน้าที่สังเคราะห์ชาวเขาเขาคลูกคลีกับมาลาบริมาตั้งแต่เด็ก บอกว่าปัจจุบันนี้ชนเผ่ามาลาบริได้เปลี่ยนแปลงวิธีการฝังศพไปมากแล้ว โดยลอกเลียนแบบการฝังศพแบบม้ง การฝังศพของม้งได้อินธิพลจากจีนในการฝังศพลักษณะฮวงจุ้ย คือการดูพื้นที่หรือทำเลที่ฝังศพ มีความเชื่อว่าที่ดินที่ฝังหรือทำเลที่ดีแล้วทำให้ลูกหลานที่อยู่ต่อไปมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า

ระบบอนามัยและการสาธารณสุข

ชนเผ่าเผ็ดตองเหลือง “มาลาบรี” ที่บ้านบ่อหอยในปัจจุบันรู้จักดูแลสุขภาพตัวเองบ้างแล้ว เช่น เวลาเจ็บป่วย เป็นไข้จะมาขอยาที่สถานีอนามัย สาขาบ่อหอยบ้านบ่อหอย ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ เป็นมั่งซื้อ คุณัชชวาล แสนซัง เล่าให้ฟังว่าเป็นไข้หวัด ปวดหัวตัวร้อนพวกเขาจะมาขอยากินมี เจาะเลือดหาเชื้อมาเลเรีย ที่ศูนย์มาเลเรียจังหวัดแพร่

สถิติมาเลเรียที่บ้านบ่อหอยเท่าที่พบ (เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2538) พบเชื้อมาเลเรีย 47 รายพบเชื้อมาเลเรียในชนเผ่าเผ็ดตองเหลือง 27 ราย พบเชื้อมาเลเรียในชนเผ่าม้ง 20 ราย

จากการเจาะเลือดสุ่มตัวอย่างเผ่าเผ็ดตองเหลืองที่บ้านบ่อหอย และบ้านบุญยืนโดยวิธี Antigen - Antibody Reaction and Electrophoresis ให้แผนกพยาธิ คลินิก โรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี วิเคราะห์ ปรากฏว่าหมู่เลือดของชนเผ่าเผ็ดตองเหลือง ไม่มีความแตกต่างกันเลยและทั้งที่อยู่กันคนละบริเวณ แสดงว่าไม่มีการกระจายของยีน (Genetics) ที่ควบคุมหมู่เลือด ทั้งนี้เนื่องจากชนเผ่าเผ็ดตองเหลือง (มาลาบรี) ไม่มีการแต่งงานกับคนนอกเผ่าเลย ปฏิบัติตามประเพณีอย่างเคร่งครัด การแต่งงานชนเผ่านี้เป็นแบบ Cousin Marriage จึงทำให้อัตราการกระจายยีนต่ำ เพราะหมู่เลือดที่พบเป็นหมู่เลือด A ทั้งหมดนอกจากนี้ชนิดของฮีโมโกลบิน (Hemoglobin) ที่เจาะเลือดพบว่า ปกติ 7 คน เป็น AE 3 คน ซึ่งถ้าคนที่มีฮีโมโกลบิน E ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรค Thalassemia ซึ่งเป็นโรคพันธุกรรมในที่สุดก็จะตามไป ในวงการแพทย์เชื่อว่า อาจจะเป็นสาเหตุนี้ด้วยที่ทำให้ วงจรชีวิตชนเผ่าเผ็ดตองเหลือง อายุไม่ยืน จะตายเมื่ออายุไม่มากนัก (ประมาณ 40-50 ปี) เด็กทารกที่เกิดใหม่มักจะตายจำนวนมาก และสาเหตุอื่นประกอบกันด้วย เช่น สภาพภูมิอากาศ สภาพความเป็นอยู่ ภาวะทุพโภชนาการ ฯลฯ

เชื้อมาเลเรียพบในชนเผ่าเผ็ดตองเหลืองนั้น ไม่มีอาการเป็นไข้ปฏิกิริยาใด ๆ ให้เห็นเช่น ชนเผ่าเผ็ดตองเหลืองมีภูมิด้านทานต่อมาเลเรียสูง

สันนิษฐานว่าร่างกายของชนเผ่าเผ็ดตองเหลือง มีภูมิด้านทานต่อเชื้อมาเลเรีย หรือไม่ก็กินสมุนไพรที่หาได้ในป่า เช่น ต้นสะอาล ภาษามาลาบรี หรือ สะเคาะป่า หลายครั้งที่พบชนเผ่าเผ็ดตองเหลืองหลายท้องที่ ที่พบเชื้อมาเลเรียไม่มีอาการหรือปฏิกิริยาใด ๆ เลย

ในเรื่องการทำอาหาร ชนเผ่าเผ็ดตองเหลือง “มาลาบรี” มีขั้นตอนการทำอาหารที่แตกต่างกับกลุ่มอื่น ๆ ในบริเวณนั้น โดยเฉพาะกลุ่มชาวเขาเผ่าม้ง เข้า อีก็้อ ขมุและ ถิ่น ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสังคมเกษตรกรรม (Village-Society) เพราะอาหารเกือบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ ชนเผ่าเผ็ดตองเหลืองจะทำให้สุกทุกครั้ง ขั้นตอนการทำอาหารชนกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การย่างหรือเผาให้สุกโดยปกติชนเผ่าเผ็ดตองเหลือง เมื่อล่าสัตว์มาได้เช่น เก้ง หมูป่า กวาง ตัวตุ่น บางครั้งจะนำมาย่างโดยการ ใช้ไม้ไผ่ที่เหลาให้ปลายแหลมเพื่อใช้เสียบเนื้อเหล่านั้น แล้วนำมาย่าง และในกรณีที่เนื้อชิ้นนั้นมีขนาดใหญ่ก็อาจจะนำไปเผาทั้งชิ้นหรือทั้งตัว โดยโยเข้ากองไฟเผาจนกระทั่งก้อนเนื้อที่เผาสุก จึงนำมาแล่นเนื้อส่วนที่สุกมากิน นอกจากชนเผ่าเผ็ดตองเหลือง

ยังนำเอาห้วมันป่าพืชชนิดอื่น ๆ หรือ หอย ปู ปลา มาเผาให้สุกก่อนที่จะกิน เพราะเขามีความเชื่อว่าการกินอาหารดิบจะทำให้ปวดท้องได้ ตรงกับนักโภชนาการกล่าวว่า วิธีการทำอาหารให้สุกก่อนกินนั้นเป็นวิธีการที่ถูกต้อง

2. การต้มให้สุก คนเผ่าเผ็ดต้องเหลืองจะทำกระบอกไม้ไผ่ซึ่งหาได้ในบริเวณนั้น เป็นภาชนะในการหุงต้มอาหาร การทำอาหารด้วยวิธีนี้ถ้าเป็นเนื้อสัตว์ ที่ล่ามาได้ก็จะหันเป็นชิ้นที่มีขนาดสามารถใส่ลงในกระบอกไม้ไผ่ได้ โดยการเคี่ยวเป็นชันยาวให้พอเหมาะกับความกว้างของกระบอกไม้ไผ่ที่นำมาเป็นภาชนะหุงต้ม นอกจากหุงต้ม เนื้อสัตว์แล้ว คนเผ่าเผ็ดต้องเหลืองยังทำกระบอกไม้ไผ่ต้ม พืชผักบางชนิดต่าง ๆ อีกด้วย เช่น ผักหวาน ผักหนาม ใบชาพลู หรือ ต้นก๊าก (ภาษามาลาบาร์) และมันชนิดต่าง ๆ เช่นมันทรศ มันมา มันก๊วย พืชต่าง ๆ เหล่านี้นำมาต้มกับน้ำหรือน้ำแกงที่เหลือจากการต้มเนื้อสัตว์ครั้งแรก ในกระบอกไม้ไผ่เพื่อกินน้ำแกง

ในเรื่องการทำอาหาร การกินอาหาร ถึงแม้ชนเผ่าเผ็ดต้องเหลืองจะมีสภาพความเป็นอยู่และขั้นตอนทำอาหารยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร แต่เผ่าเผ็ดต้องเหลืองจะไม่กินอาหารสด ๆ และดิบ ๆ จะต้องเผาหรือย่างให้สุกเสียก่อน หรือไม่ก็หุงต้มให้สุก รวมทั้งการต้มน้ำจากกระบอกไม้ไผ่ไว้ดื่มด้วยในกรณีการดูแลผู้ป่วย ชนเผ่าเผ็ดต้องเหลืองทุกคนกินอาหารเสริมพวกเนื้อสัตว์ ไข่ไก่ น้ำผึ้ง และที่สำคัญน้ำดื่มสุกจากกระบอกไม้ไผ่ เพราะผีสั่งให้ผู้ป่วยดื่มน้ำดื่มและเท่านั้น

นับว่าชนเผ่าเผ็ดต้องเหลืองมีการดูแลสุขภาพอนามัยอย่างถูกต้อง ในชาวเขาเผ่าอื่นที่มีวัฒนธรรมที่เจริญกว่า ยังมีการทำอาหารดิบ ๆ สุก ๆ จากหลักนักโภชนาการและรู้จักพืชสมุนไพรบางชนิดที่หาได้ในป่ามากิน เป็นยารักษาโรคซึ่งได้เช่น ใบสามเสื่อ ใช้ห้ามเลือด ข่าป่า เปล้าใหญ่ ใช้ลดไข้ หอดหม่อน ตำพอกแก้ปวดศีรษะ ใบฝรั่ง ใบสะระแหน่ แก้ปวดท้อง, ของระอา แก้พิษงูพิษตะขาบกัด ฯลฯ